

Activiteiten- verslag 2016

1 januari - 31 december

Volgens het geharmoniseerd EEG-verslag
verschenen in bijlage II van de Resolutie
van de Raad 90/C329/03

antigif
centrum
centre
antipoisons

070 245 245

Antigifcentrum

Militair Hospitaal Koningin Astrid
Bruynstraat 1 - 1120 Brussel

Administratie

t 02 264 96 36

f 02 264 96 46

e-mail info@poisoncentre.be

www.poisoncentre.be

Algemeen directeur
Dr. Martine MOSTIN

Administratief directeur
Anne-Marie DESCAMPS

INHOUDSTAFEL

1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	5
1.1. Statuut.....	5
1.2. Personeel.....	6
1.3. Resultaten 2016 - Budget 2017	8
2. OPDRACHTEN EN ACTIVITEITEN VAN HET ANTIGIFCENTRUM	11
3. INFORMATIE OVER COMMERCIELE PRODUCTEN	15
4. PROFIEL VAN DE OPROEPEN.....	19
4.1. Doelgroep.....	19
4.2. Totaal aantal oproepen: 55.254	20
4.3. Hoe neemt men contact op met het Antigifcentrum.....	20
4.4. Aantal oproepen per maand	20
4.5. Aantal oproepen per dag	21
4.6. Aantal oproepen per uur.....	21
4.7. Wie belt waarvoor	22
5. PROFIEL VAN DE INTOXICATIES.....	25
5.1. De slachtoffers.....	25
5.2. Toedieningsweg	28
5.3. Categorie van betrokken producten	30
5.4. Geneesmiddelen	34
5.5. Huishoudproducten	37
5.6. Fytosanitaire producten.....	39
5.7. Plaats van de intoxicatie	42
5.8. Omstandigheden van de intoxicatie.....	43
5.9. Dodelijke gevallen.....	46
5.10. Behandeling	46
5.11. Vergiftigingen bij dieren.....	49
6. ANTIDOTA AFGELEVERD DOOR HET CENTRUM.....	51
7. AANVRAGEN VOOR INFORMATIE	53
8. DIVERSE ACTIVITEITEN	55
8.1. Projecten en studies	55
8.2. Congressen - Internationale vergaderingen	56
8.3. Cursussen - voordrachten	56
8.4. Allerlei.....	57
9. PERSAANDACHT IN 2016	59
10. CONCLUSIE	67
11. RAAD VAN BESTUUR	68

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

1.1. Statuut

Het Antigifcentrum is een koninklijke stichting van openbaar nut (K.B. van 10/3/1967).

Het Centrum is opgenomen in het Koninklijk Besluit van 9 oktober 2002 tot vaststelling van de nooddiensten. Dit Koninklijk Besluit bepaalt dat de operatoren de telecommunicatiekosten naar de urgentielijn op zich moeten nemen.

De Minister van Volksgezondheid bepaalt het bedrag van de subsidie die aan het Antigifcentrum wordt toegekend in het kader van dringende medische hulp.

De Nationale Loterij betaalt de subsidie volgens het Koninklijk Besluit dat de verdeling van de subsidies van het begrotingsjaar vastlegt.

1.2. Personeel

Op 31/12/2016 telt het Centrum 27 medewerkers of 24,8 voltijds equivalenten.

CATEGORIE	AANTAL	VOLTIJDS EQUIVALENT
Directie	2	2
Directeur-generaal (arts)	1	1
Administratief directeur	1	1
Wetenschappelijk personeel	13	11,5
Artsen	11	9,5
Apotheker	2	2
Algemeen secretariaat	3	2,8
Boekhouder	1	1
Medische en administratieve secretaresse	1	1
Administratief medewerker	1	0,8
Secretariaat contact industrie	3	2,5
Scanning en verwerking gegevens	1	1
	1	1
	1	0,5
Informatica personeel	2	2
Coördinator informatica	1	1
Netwerkbeheerder	1	1
Secretariaat beheer oproepfiches	2	2
Invoer gegevens	1	1
	1	1
Technisch personeel	1	1
Bibliothecaris - thesaurusbeheerder	1	1
Communicatie en marketing	1	1
Communicatie	1	1
TOTAAL	27	24,8

1.3. Resultaten 2016 - Budget: 2017

KOSTEN	RESULTAAT 2016	BUDGET 2017
Personeelskosten	2.326.949,00	2.352.021,00
Werkingskosten	261.807,00	313.000,00
Prestaties derden	44.371,00	64.000,00
Congressen en vergaderingen	15.770,00	20.500,00
Huurlasten en onderhoud	45.197,00	57.500,00
Antidota	1.856,00	4.500,00
Informatica	25.352,00	28.500,00
Preventie en informatie	11.762,00	12.000,00
Documentatie	47.564,00	52.500,00
Post	4.535,00	1.700,00
Telecommunicatie	35.341,00	38.000,00
Bureelbenodigdheden	13.702,00	14.500,00
Verzekeringen	2.043,00	3.650,00
Meubilair	5.735,00	6.000,00
Andere werkingskosten	8.578,00	9.650,00
<u>Andere exploitatiekosten</u>	102.911,00	14.000,00
Afschrijvingen	48.736,00	100.000,00
Provisies (vakanties,...)	50.282,00	-90.000,00
Financiële kosten	3.893,00	4.000,00
TOTAAL KOSTEN	2.691.667,00	2.749.021,00

INKOMSTEN	RESULTAAT 2016	BUDGET 2017
Facultatieve hulp (essenscia, Pharma.be)	86.510,00	86.510,00
Giften	250,00	50,00
Project CO	49.000,00	49.000,00
Project Farmacovigilantie FAGG	62.872,00	62.213,00
Project Farmacovigilantie Vet. FAGG	6.277,00	6.212,00
Project gevaarlijke mengsels	23.994,00	29.993,00
Personeel bijzonder statuut (Actiris)	154.559,00	165.072,00
Personeel bijzonder statuut (Maribel)	59.166,00	59.000,00
Prestaties	5.617,00	5.350,00
Terugname kosten personeel	131,00	
Financiële opbrengsten	714,00	2.000,00
	449.092,00	465.400,00
Basissubsidie Volksgezondheid via de Nationale Loterij	2.044.930,00	2.085.829,00
Project conventie Groot-Hertogdom Luxemburg	198.112,00	198.112,00
TOTALE INKOMSTEN	2.692.134,00	2.749.341,00
SALDO	467,00	320,00

Het Koninklijk Besluit van 25 november 1983 dat de missies van het Centrum definieert zou moeten worden herzien om er de opdrachten aan toe te voegen die in de loop van de jaren toegevoegd werden aan de missies van het Antigifcentrum. Het laatste voorstel tot herziening dateert van 2001 en zou moeten worden aangepast om rekening te houden met de evolutie van de Europese regelgeving.

2. OPDRACHTEN EN ACTIVITEITEN VAN HET ANTIGIFCENTRUM

De opdrachten zijn opgenomen in het Koninklijk Besluit van 25 november 1983 (B.S. van 6 januari 1984) en werden aangevuld met diverse besluiten.

Telefonische informatieverstrekking bij acute vergiftigingen

De belangrijkste activiteit van het Antigifcentrum is het 24 uur per dag, 7 dagen per week, verstrekken van toxicologische informatie aan het publiek, artsen en andere hulpverleners in België. De permanentie is bereikbaar via het gratis telefoonnummer 070 245 245. Een ploeg van dertien artsen en twee apothekers beantwoorden de oproepen.

Bij elke oproep evalueren zij het risico op intoxicatie. Ze geven advies omtrent de eerste zorgen en omtrent de noodzaak van een medische interventie of een hospitalisatie. Bij de oproepen van medische professionelen wordt ook extra informatie gegeven omtrent de toxische eigenschappen van het product, de symptomen te wijten aan de intoxicatie, de uit te voeren onderzoeken en de behandeling.

De betrokken producten gaan van geneesmiddelen, huishoudproducten, pesticiden, biociden, cosmetica, drugs, planten, dieren en voeding tot chemische producten.

Het Centrum beschikt niet over een hospitalisatie-eenheid of over een labo voor klinische toxicologie.

Sinds juni 2015 kunnen de inwoners van het Groothertogdom Luxemburg het Belgisch Antigifcentrum gratis bellen via het nummer 8002-5500.

Documentatie

Het Antigifcentrum beheert een grote wetenschappelijke en technische databank met betrekking tot giftige stoffen.

Om de oproepen te kunnen beantwoorden zijn meerdere datagegevens beschikbaar:

- Gegevens afkomstig van de industrie:
In de meeste gevallen geeft de beller de commerciële naam van het product die voorkomt op het etiket. De eerste fase bestaat er dan ook in om de samenstelling

van het product na te kijken op de commerciële fiche die door de industrie aan het Antigifcentrum werd toevertrouwd. Na identificatie van het product bestaat de tweede fase erin om de toxiciteit van de elementen waaruit het product is samengesteld te evalueren door, indien nodig, de interne of externe databanken te raadplegen.

De meest gebruikte externe databanken zijn Micromedex Health Care Series (Poisindex, Drugdex), Toxbase en Toxinz. Deze databanken verzamelen monografieën over een groot aantal toxische stoffen en zijn een handige tool voor antigifcentra.

- Gegevens afkomstig van de verdere opvolging van oproepen:
Het is belangrijk om bij een aantal oproepen een verdere opvolging te organiseren, gezien dit interessante informatie kan opleveren. Hierbij gaat het niet alleen om oproepen van het publiek, maar ook om oproepen van medische professionelen en dierenartsen. Deze informatie wordt bewaard in een interne databank van het Antigifcentrum. Vaak zijn het precies die oproepen die gegevens opleveren over vergiftigingen met nieuwe of weinig courante producten, waarvoor er over het algemeen weinig gegevens zijn te vinden in de wetenschappelijke literatuur. Deze follow-ups dragen bij tot een betere kennis van de toxiciteit van producten voor mens en dier.
- Gegevens afkomstig uit de literatuur:
Een documentalist organiseert en analyseert gegevens uit de medische literatuur: artikels met betrekking tot toxicologie worden op regelmatige basis bewaard, geïndexeerd en ingegeven in een interne databank zodat ze snel kunnen worden teruggevonden. De interessantste artikels worden regelmatig onder de vorm van een maandelijks informatiebulletin doorgespeeld aan de artsen.

Beschikbaar stellen van antidota

In nauwe samenwerking met de spoedgevallendiensten van ziekenhuizen faciliteert het Antigifcentrum de toegang tot antidota.

De behandeling van intoxicaties bestaat meestal uit het ondersteunen van vitale levensfuncties en het bestrijden van symptomen.

Nochtans zijn er intoxicaties waarvoor het toedienen van antidota of specifieke medicatie aangewezen is.

Sommige antidota zijn courante geneesmiddelen en beschikbaar in alle ziekenhuizen. Denken we maar aan N-Acetylcysteïne, gebruikt bij paracetamol-intoxicaties om leverschade te voorkomen of fytomenadione (vitamine K1), gebruikt bij intoxicatie met anticoagulantia.

Andere antidota worden slechts in uitzonderlijke gevallen gebruikt en zijn in België niet geregistreerd als geneesmiddel, vaak om commerciële redenen. Chelatoren van zware metalen of cholinesterase reactivators zijn in Frankrijk of in Duitsland geregistreerd en moeten geïmporteerd worden, wat in geval van nood hun beschikbaarheid beperkt.

Sommige producten zijn bovendien heel duur, hebben een beperkte houdbaarheid en zijn slechts beschikbaar in enkele grote ziekenhuizen zoals de digitalis antilichamen of de antisera. Daarom houdt het Antigifcentrum een voorraad ter beschikking voor ziekenhuisartsen en organiseert het, indien nodig, het transport van de gevraagde geneesmiddelen.

De stock van het Antigifcentrum bevat:

- Digitalisspecifieke antilichamen (Digifab®) (tot einde 2016);
- Anticholinergica inspuikbaar: Biperideen (Akineton®);
- Chelatoren van zware metalen:
 - BAL (Dimercaprol®),
 - Pruisisch Blauw (Antidotum Thalii Heyl®),
 - Dinatrium calcitetracemaat (Calcium Edetate de Sodium®),
 - Penicillamine (D-) (Metalcaptase®),
 - Succimer (Succinaptal®);
- Een inhibitor van het alcoholdehydrogenase: 4-methylpyrazole (Fomepizole Eusa Pharma®);
- Physostigmine (Anticholium®);
- Cholinesterase reactivator: Pralidoxime methylsulfaat (Contrathion®);

 Silibinine (Legalon®) (tot 1 juni 2016);

 Antisera:

Antigif Lactrodectus Mactans (serum afkomstig van paarden voor de behandeling van beten van de zwarte weduwe);

Een hoogwaardig gezuiverd polyvalent serum voor de behandeling van beten van Europese adders (Viperfav®).

Tweëntwintig ziekenhuisapotheken, verspreid over heel België, stellen eveneens antidota ter beschikking aan gehospitaliseerde patiënten. Zij brengen het Antigifcentrum regelmatig op de hoogte van hun voorraad. Het Centrum kan zo de geneesheren voor een welbepaald product verwijzen naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis.

De toegangsmodaliteiten voor de digitalis antilichamen en silibinine werden gewijzigd door de vergunningshouders.

 Het Antigifcentrum beschikte tot voor kort over een stock digitalisspecifieke antilichamen (Digifab®), in consigne gegeven door BTG. Door een wijziging in de afleveringspolitiek van BTG werd de firma Clinigen belast met de verspreiding van het product in België. Hierdoor beschikt het Antigifcentrum niet langer over het product en is de wachttijd om het product te verkrijgen veel langer dan voorheen. Gezien een digitalisvergiftiging zeldzaam is geworden en de prijs hoog is (~ €11.000 per doos), aarzelen ziekenhuizen om het product te bestellen. Dit leidt tot problemen in het geval van een intoxicatie. Het Antigifcentrum beschikt immers over onvoldoende middelen om een stock van dit product aan te houden.

 De firma Madaus gaf tot eind juni 2016 silibinine (Legalon- Sil®) gratis in consigne aan het Antigifcentrum. Dit product wordt gebruikt bij een intoxicatie met een groene knolamaniet. Sedert de overname van Madaus door Meda Pharma, werd het product betalend (€625). De stock bij het Antigifcentrum werd opgeheven en de distributie werd toevertrouwd aan DHL Logistics.

 Verder blijft de toelevering van het hoogwaardig gezuiverd polyvalent serum voor de behandeling van beten van Europese adders (Viperfav®) problematisch. Dit werd al gemeld in 2015. De firma Aventis Pasteur ondervindt productieproblemen en kan alleen producten afleveren die heel snel de vervaldatum bereiken (juni 2016). Dit dekt niet de periode waarin de adder actief is. Bij een ongeval kan het Antigifcentrum beroep doen op de stock van het Antigifcentrum van Rijsel.

EAPCCT: European Association of Poison Centres and Clinical Toxicologists

Toxicovigilantie

Het Antigifcentrum heeft ook een opdracht van toxicovigilantie. Dit houdt in situaties op te sporen waar een nieuw of onaanvaardbaar risico bestaat voor de gezondheid, gekoppeld aan het voorstellen van maatregelen om het risico onder controle te houden. Het Centrum beantwoordt ook alle vragen om informatie van de overheid.

Samenstellingen van gevaarlijke mengsels aanwezig op de Belgische markt

- Het Koninklijk Besluit van 1993 dat de verplichting oplegde om gevaarlijke mengsels aan te geven aan het Antigifcentrum, werd in juni 2015 opgeheven. De reden hiervoor was het in werking treden van de reglementering 1272/2008/EU in verband met de classificatie, etikettering en verpakking van substanties en mengsels. Artikel 45 van deze reglementering, bekend onder de naam CLP-reglementering, voorziet dat elke lidstaat een instelling aanduidt die verantwoordelijk is voor de ontvangst van de aangiften van gevaarlijke mengsels die op de markt komen. In België voorziet het Koninklijk Besluit van 21 april 2016, verschenen in het Belgisch Staatsblad de dato 9 mei, om het Antigifcentrum aan te duiden als organisme dat belast is met de ontvangst van de informatie omtrent de samenstelling van mengsels die geklasseerd zijn als gevaarlijk omwille van hun effecten op de gezondheid of omwille van hun fysische effecten.
- Het Antigifcentrum ontvangt eveneens de samenstelling van de biocides (Koninklijk Besluit de dato 8 mei 2014) die op de markt komen en heeft toegang tot de samenstelling van pesticiden voor landbouwgebruik.
- In het kader van de conventie die werd afgesloten met het Groothertogdom Luxemburg in juni 2015, is het Antigifcentrum het competent organisme om de informatie te ontvangen omtrent producten die op de Luxemburgse markt komen, inclusief de landbouwpesticiden en de biociden.

➤ Diverse activiteiten

- het geven van vorming aan professionele zorgverstrekkers (zoals verpleging, brandweer,...);
- het samenwerken met Antigifcentra van ander landen;
- het jaarlijks congres van de EAPCCT (European Association of Poison Centres and Clinical Toxicologists) is belangrijk voor de uitwisseling van kennis en ervaring. In 2016 vond het congres plaats in Madrid en was er een bijdrage van het Antigifcentrum over therapeutische vergissingen (de inspuiting van een verkeerd geneesmiddel).

3.

INFORMATIE OVER COMMERCIELE PRODUCTEN

Geneesmiddelen

Het is niet verplicht om de samenstelling van geneesmiddelen die op de Belgische markt te koop worden aangeboden, mee te delen aan het Antigifcentrum. Men kan verschillende bronnen raadplegen om toegang te krijgen tot de samenvattingen van de kenmerken van het product (SKP's): het Gecommentarieerd Geneesmiddelenrepertorium van het BCFI en het Federaal Agentschap voor geneesmiddelen en gezondheidsproducten (FAGG).

Cosmetics

In november 2009 werd een Europees Reglement (CE nr 1223/2009) betreffende cosmetische producten aangenomen. Sinds 13 juli 2013 wordt de samenstelling van cosmetica gecentraliseerd in een Europese databank (CPNP-databank) die beheerd wordt door de Europese Commissie. Een onderhoudscomité, bestaande uit vertegenwoordigers van de Commissie, bedrijven en Antigifcentra komt één maal per jaar bijeen om de werking van deze databank op te volgen. Om veiligheidsredenen gaf de Commissie geen gehoor aan de vraag van de Antigifcentra om de gegevens die hen aanbelangen te kunnen downloaden. De noodzaak om zich in verbinding te moeten stellen met de CPNP-database om toegang te hebben tot de samenstelling van cosmetica is nogal omslachtig, hoewel er verbeteringen werden aangebracht aan de login-procedure. Het groot aantal producten in de CPNP-databank zorgt voor vertraging wanneer men snel een product wenst op te zoeken.

Gevaarlijke mengsels

De aangifte van gevaarlijke mengsels is onderworpen aan het reglement CLP (cf. punt 2.5). De werkgroep die door de Commissie werd opgericht (DG Growth) voegde in september een annex toe aan het CLP-reglement met als doelstelling het formaat en de inhoud van de aan te geven data te harmoniseren. De producenten en invoerders van gevaarlijke mengsels zullen vanaf 2020 dezelfde data doorgeven aan de bevoegde organismen in Europa.

Via een uniek identificatienummer zullen de Antigifcentra in staat zijn om samenstellingen te identificeren in hun databanken.

De praktische modaliteiten van de aangiften en de eventuele rol van het 'European Chemical Agency' bij het centraliseren van de gegevens moet nog verder worden uitgewerkt. Voorlopig werd er in België niets gewijzigd aan de huidige procedure van aangiften.

Het secretariaat van het Antigifcentrum beheert de aangiften die door de industrie worden doorgegeven. De aangifte van samenstellingen gebeurt voor het overgrote deel via elektronische weg. De kwaliteit van de aangeleverde data wordt steekproefgewijs gecontroleerd. Wanneer er gegevens ontbreken, wordt bijkomende informatie gevraagd aan de verantwoordelijke voor de aangifte.

In 2016 ontving het Antigifcentrum 7.966 samenstellingen van gevaarlijke mengsels. Dit vertegenwoordigt een vermindering van 23% ten opzichte van 2015, maar een vermeerdering van 48% ten opzichte van 2014.

Indien een arts tijdens een telefonische oproep het betreffende product niet terugvindt in de databank, of wanneer de gevonden informatie ouder is dan 5 jaar, neemt het Antigifcentrum contact op met het bedrijf in kwestie om een recente samenstellingsfiche van het product te ontvangen.

In 2016 moesten er 565 samenstellingen in urgentie worden opgevraagd naar aanleiding van een telefonische oproep.

De toegang tot de samenstellingen van producten die via internet werden gekocht, is problematisch. Het is niet evident om een spoedcontact te organiseren met de verantwoordelijke die het product op de markt bracht, noch om de samenstelling te achterhalen.

De invloed van Europa is
voelbaar in het databeleid
van de Antigifcentra

Niet gevaarlijke mengsels

Het Antigifcentrum ontvangt regelmatig oproepen voor niet gevaarlijke mengsels. De aangifte voor deze producten is niet verplicht en gebeurt op vrijwillige basis door de industrie.

In 2016 heeft het Centrum de samenstelling van 1.147 producten die niet onder de CLP-reglementering vallen, ontvangen.

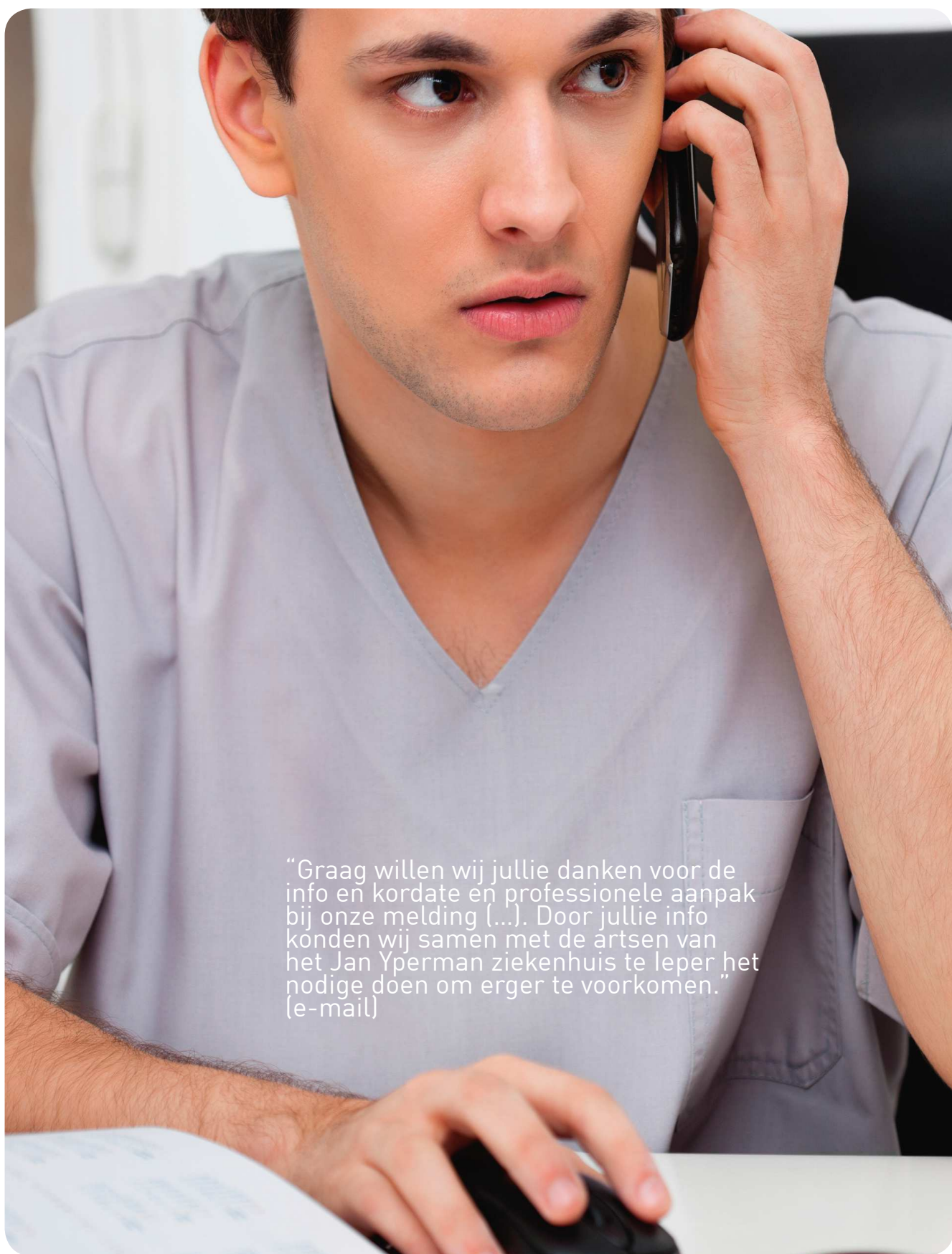
Gewasbeschermingsmiddelen

De FOD Volksgezondheid stuurt op regelmatige basis de samenstelling van gewasbeschermingsmiddelen die toegelaten zijn in België naar het Antigifcentrum. De producenten die om toelating vragen om een product op de Belgische markt te brengen, maken een dossier op, bestemd voor het Antigifcentrum. Wanneer het erkenningscomité het product toelaat, beschikt de vergunningshouder over zes maanden om een kopie van het commercieel etiket door te sturen naar het Antigifcentrum. De voorschriften voor de opmaak van de eerste zorgen bij een ongeval werden aangepast aan de CLP-wetgeving, dit in overleg met het vergunningscomité van fytofarmaceutische producten. Ze werden gepubliceerd op de website “fytoweb.be” in maart 2016. De systematische validatie van deze instructies door het Antigifcentrum is niet langer nodig.

Biociden

De vergunningshouders van biocideproducten zijn verplicht om de volledige samenstelling van hun producten door te geven aan het Antigifcentrum. Hieraan worden ze herinnerd bij het ontvangen van de vergunningsakte. Net zoals bij de gewasbeschermingsmiddelen werden de voorschriften voor het opmaken van de eerste zorgen bij een ongeval aangepast aan de CLP-wetgeving en bezorgd door het Antigifcentrum.

4. PROFIEL VAN DE OPROEPEN

4.1. Doelgroep

Het Antigifcentrum beantwoordt oproepen afkomstig uit België en het Groothertogdom Luxemburg (respectievelijk 11.303.528 en 590.667 inwoners op 01/01/2017).

De oproep gebeurt in 55% van de gevallen in het Frans, in 45% van de gevallen in het Nederlands. De andere talen zijn voornamelijk het Engels (155 oproepen) en het Duits (23 oproepen).

Oproepen vanuit het buitenland	
LAND	TOTAAL
België	54.732
Groot Hertogdom Luxemburg	421
Nederland	50
Frankrijk	38
Duitsland	2
Marokko	2
Andere	9
TOTAAL	55.254

In Nederland is het Antigifcentrum niet toegankelijk voor het grote publiek. Elk jaar krijgt het Belgisch Antigifcentrum oproepen van mensen die het nummer op het internet gevonden hebben, maar dit aantal blijft eerder beperkt (50 oproepen in 2016).

4.2. Totaal aantal oproepen: 55.254

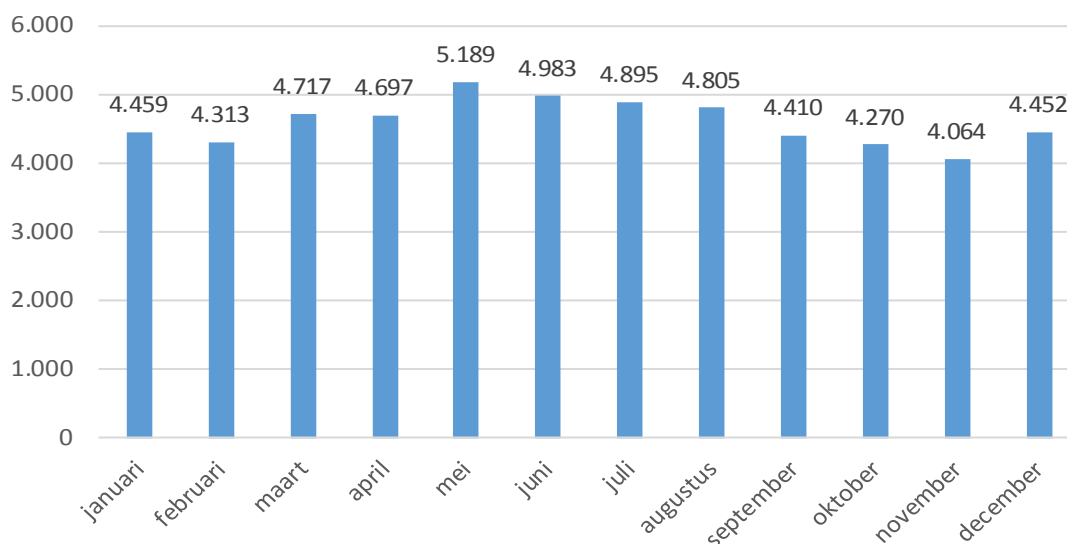
Het aantal oproepen daalde met 1,7 % tegenover 2015.

4.3. Hoe neemt men contact op met het Antigifcentrum

Het contact gebeurt voornamelijk via de telefoon (99,5%).

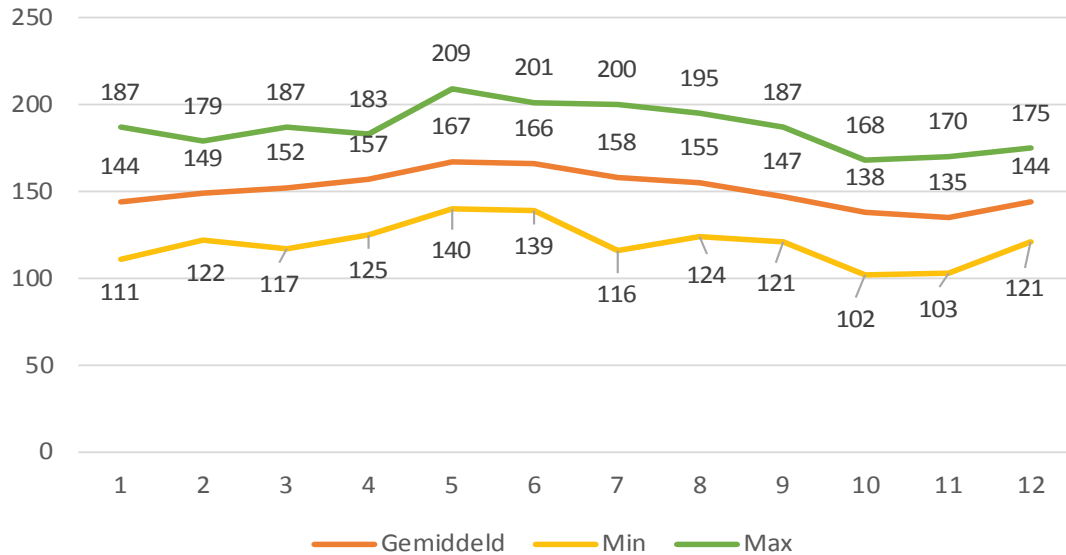
4.4. Aantal oproepen per maand

Zoals elk jaar het geval is, zijn er meer oproepen tussen mei en augustus. In die periode zijn de dagen langer en zijn er veel schoolvakanties.

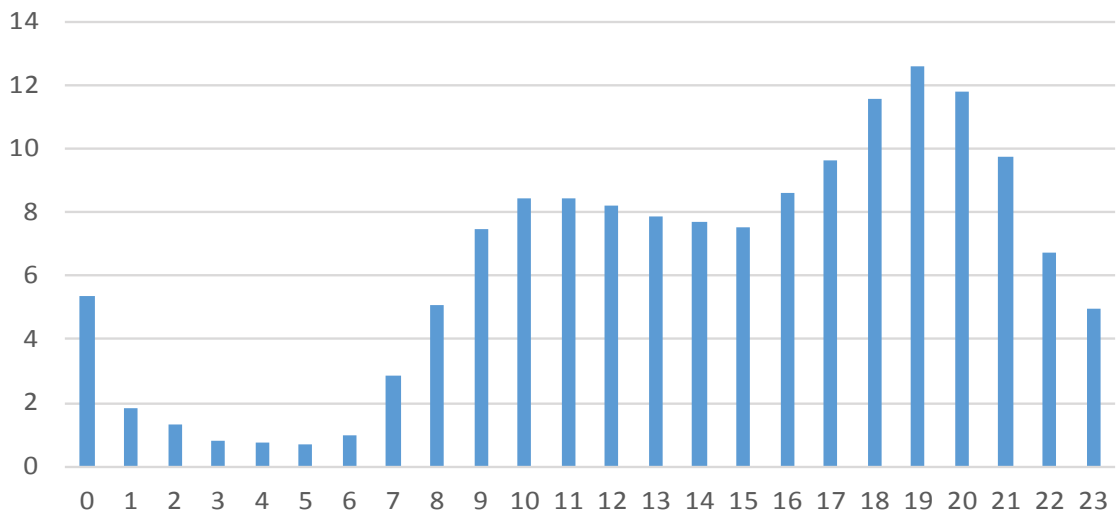
4.5. Aantal oproepen per dag

Het Centrum ontvangt gemiddeld 151 oproepen per dag. Het minimum aantal ontvangen oproepen in 2016 is 102 en het maximum is 209.

4.6. Aantal oproepen per uur

We zien een eerste hoogtepunt in het aantal oproepen in de late ochtend en een grotere piek in de vroege avond.

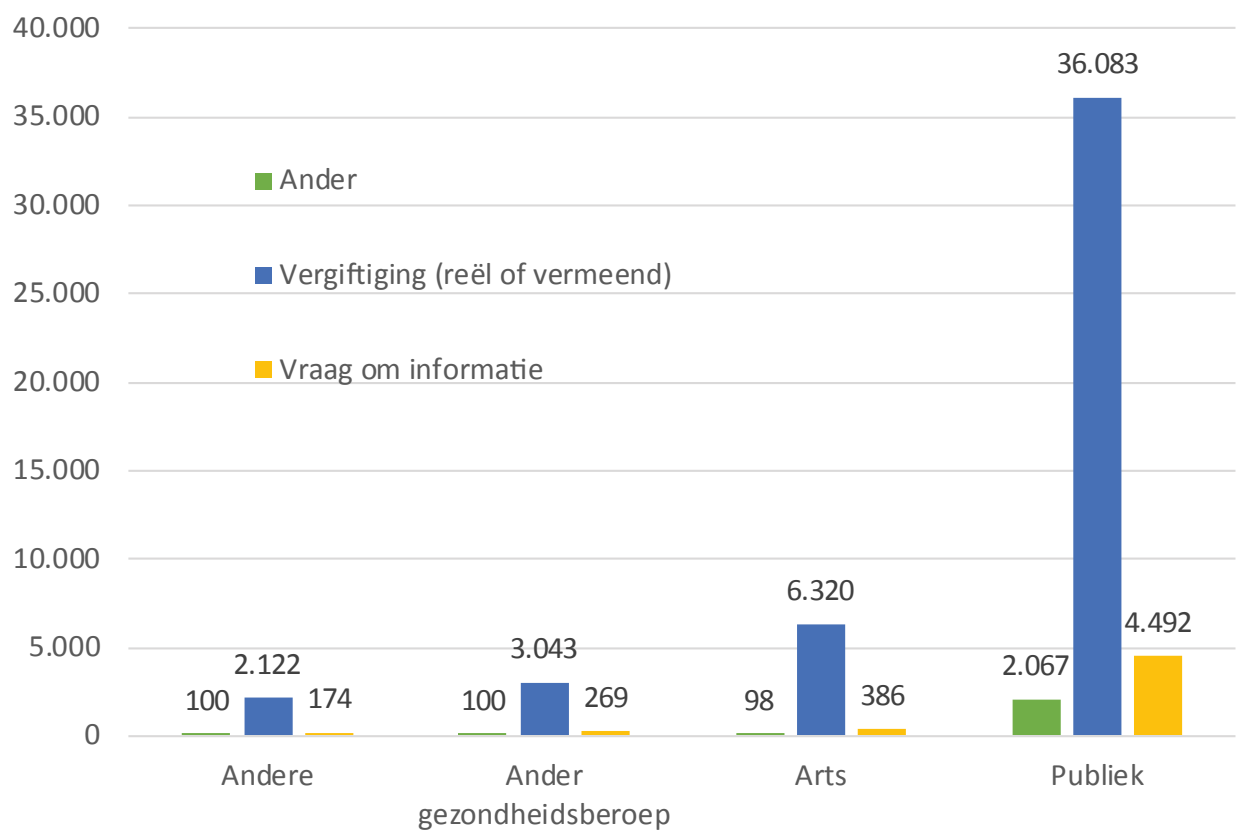

4.7. Wie belt waarvoor

Van de 55.254 oproepen uit 2016 zijn er 47.568 "klassieke oproepen" (of 86,1%). Onder "klassieke oproepen" verstaan we "reële blootstellingen aan een product". We spreken liever niet over een intoxicatie of vergiftiging omdat de cijfers enkel het aantal contacten met producten weergeeft, ongeacht de ernst van de blootstelling.

De resterende 7.686 oproepen gaan om "vragen om informatie" of "andere".

36.083 (76%) van de 47.568 "klassieke oproepen" zijn afkomstig van het grote publiek, tegenover 9.363 (20%) van mensen met een gezondheidsberoep.

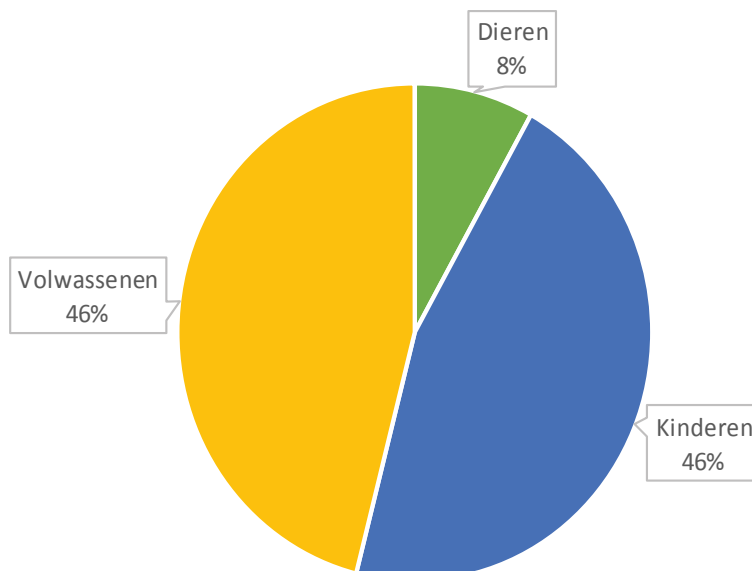
5. PROFIEL VAN DE INTOXICATIES

De term intoxicatie wordt verder in dit rapport gebruikt om een blootstelling aan een product te omschrijven, ongeacht de ernst van die blootstelling

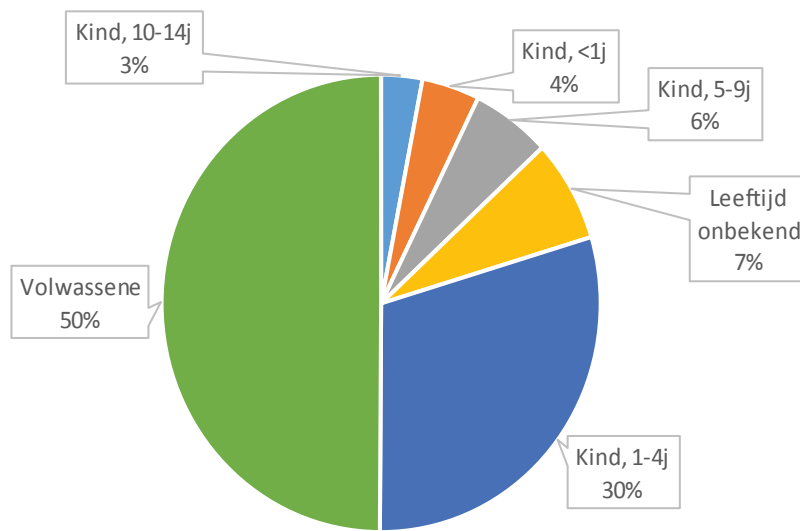
5.1. De slachtoffers

Bij één oproep kunnen er meerdere slachtoffers zijn. Het aantal slachtoffers ligt dan ook hoger dan het aantal oproepen. Bij de 47.568 klassieke oproepen waren er in totaal 44.459 mensen (22.188 volwassenen en 22.271 kinderen) betrokken, naast 3.929 dieren.

Verhouding volwassene/kind/dier

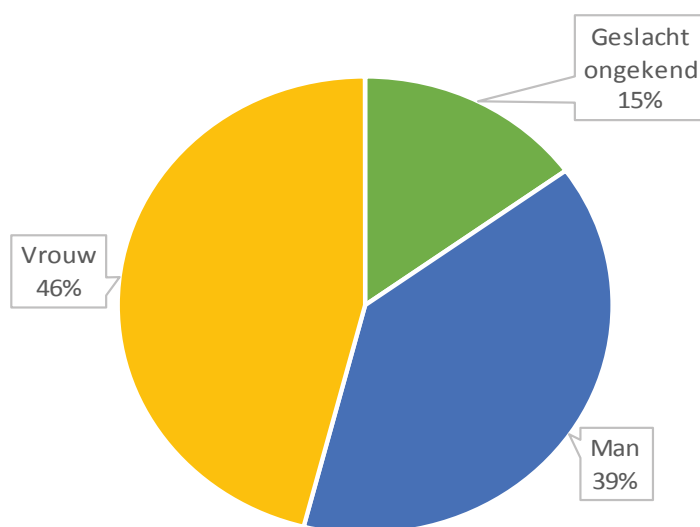

Slachtoffers per leeftijdsgroep

LEEFTIJD SKLASSE	AANTAL
Volwassene	22.188
Kind < 1 jaar	1.889
Kind 1 - 4 jaar	13.245
Kind 5 - 9 jaar	2.581
Kind 10 - 14 jaar	1.348
Kind leeftijd niet gekend	3.208
TOTAAL	44.459

Slachtoffers volgens geslacht

Het aantal oproepen voor mannen (16.788) is lager dan dat voor vrouwen (20.347).

In 7.324 gevallen wordt het geslacht van het slachtoffer niet meegedeeld.

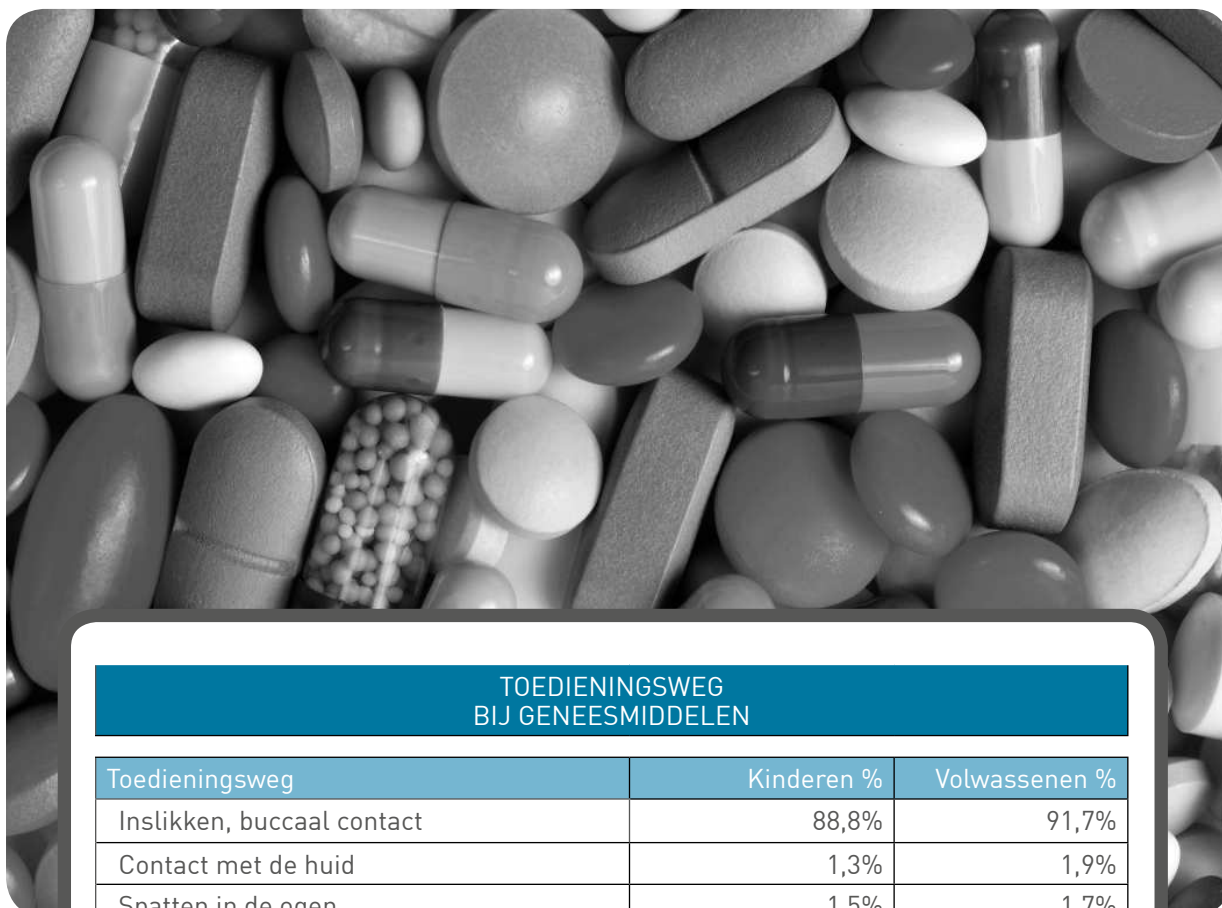
In 255 gevallen gaat het om een blootstelling tijdens de zwangerschap en bij 67 oproepen om een blootstelling tijdens de borstvoeding.

5.2. Toedieningsweg

Toedieningsweg bij geneesmiddelen

Bij volwassenen en kinderen verschilt de blootstellingswijze licht. Bij oproepen over geneesmiddelen is inname door de mond de belangrijkste blootstellingsweg voor beide groepen.

Bij kinderen ziet men echter vaker de toediening van een geneesmiddel via het rectum of de neus omdat in de pediatrie vaker gebruik gemaakt wordt van zetpillen en neusdruppels.

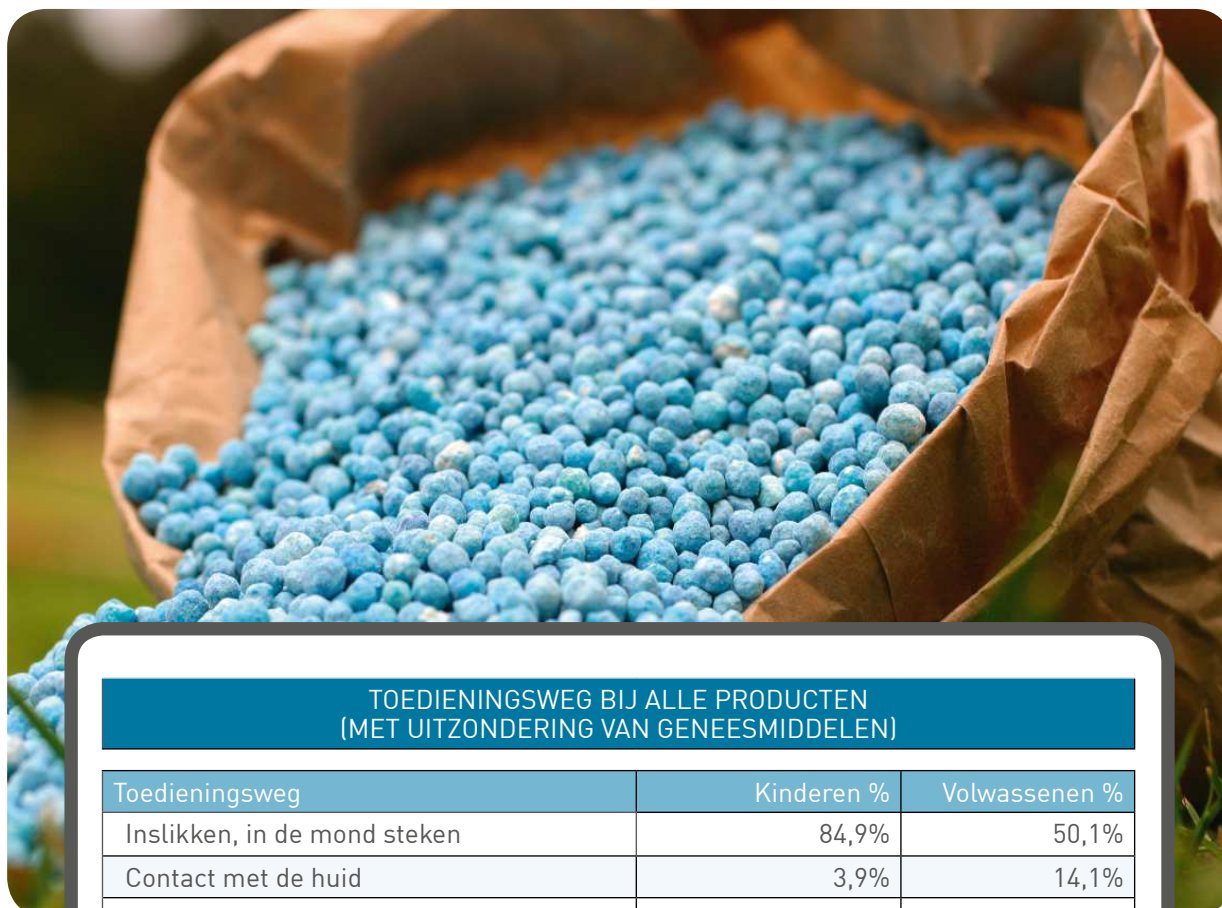
TOEDIENINGSWEG BIJ GENEESMIDDELEN		
Toedieningsweg	Kinderen %	Volwassenen %
Inslikken, buccaal contact	88,8%	91,7%
Contact met de huid	1,3%	1,9%
Spatten in de ogen	1,5%	1,7%
Inhalatie	1,4%	1,0%
Neus	3,7%	0,6%
Rectaal	1,2%	0,1%
Inspuiting (sc, im, iv)	0,8%	1,6%
Andere, niet gepreciseerd	0,5%	0,5%
>1 manier van blootstelling	0,8%	0,9%
TOTAAL	100%	100%

Toedieningsweg bij alle producten (uitgezonderd geneesmiddelen)

Voor de producten die niet behoren tot de geneesmiddelen zijn de verschillen groter.

Het hoge percentage blootstellingen via de mond bij kinderen is het gevolg van een normaal verkenningsgedrag bij kinderen onder de 4 jaar.

Bij volwassenen veroorzaken vergissingen bij het gebruik vaak ongevallen: inhalatie, spatten in de ogen of op de huid vertegenwoordigen 42,8% van de blootstellingsweg tegenover 10,6% bij kinderen.

TOEDIENINGSWEG BIJ ALLE PRODUCTEN
(MET UITZONDERING VAN GENEESMIDDELEN)

Toedieningsweg	Kinderen %	Volwassenen %
Inslikken, in de mond steken	84,9%	50,1%
Contact met de huid	3,9%	14,1%
Spatten in de ogen	4,2%	9,7%
Inhalatie	2,5%	19,0%
Neus	0,3%	0,2%
Inspuiting (sc, im, iv)	0,1%	0,7%
Andere, niet gepreciseerd	0,9%	2,9%
> 1 manier van blootstelling	3,3%	3,2%
TOTAAL	100%	100%

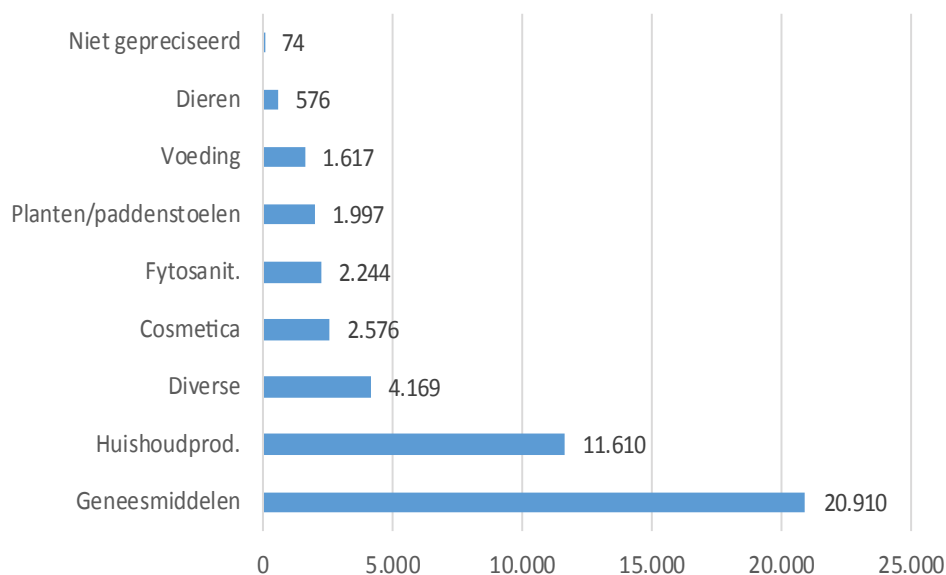
5.3. Categorie van betrokken producten

Categorie van producten

De verdeling volgens product verschilt weinig van de voorgaande jaren. De tabel geeft de verdeling aan van de betrokken agentia voor intoxicaties bij de mens (volwassene en kind).

Blootstellingen aan geneesmiddelen komen het meest voor, gevolgd door huishoudproducten, cosmetica, planten en paddenstoelen, voedingsmiddelen en fytosanitaire producten (gewasbestrijdingsmiddelen, biociden en meststoffen). Oproepen voor dieren maken maar een heel klein percentage uit.

In de categorie "diverse" zijn opgenomen: producten voor industrieel gebruik, speelgoed, drugs, tabak, alcohol en andere.

Categorie van producten per leeftijdsgroep

Het aantal oproepen voor een product wordt beïnvloed door twee belangrijke factoren: de verspreiding van het product bij het grote publiek en de behoefte aan informatie erover.

Producten die ter beschikking staan van het grote publiek geven aanleiding tot meer oproepen dan producten voor professioneel gebruik, simpelweg omdat de kans om ermee in contact te komen groter is.

De toxiciteit van een product heeft geen invloed op het aantal oproepen.

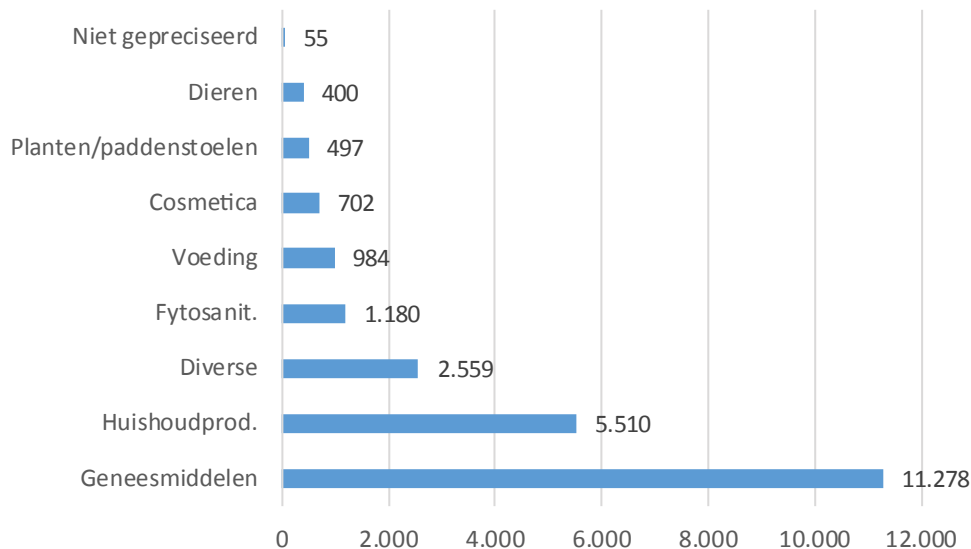

Middel	Kind < 1 jaar	Kind 1-4 jaar	Kind 5-9 jaar	Kind 10-14 jaar	Kind leeftijd?	Volwassene	Totaal
Niet geprecis.	1	7	6	1	2	55	71
Geneesmiddel	875	5.430	1.254	856	1.106	11.278	20.732
Huishoudprod.	412	3.884	516	202	945	5.510	11.371
Fytosanit. ¹	71	640	118	37	172	1.180	2.201
Cosmetica	145	1.300	143	71	199	702	2.557
Dieren	13	57	34	18	51	400	571
Voeding	58	251	89	56	112	984	1.505
Planten/paddenst.	206	746	177	45	273	497	1.925
Diverse	113	889	208	63	293	2.559	4.100
TOTAAL	1.884	13.132	2.523	1.330	3.128	22.010	43.737

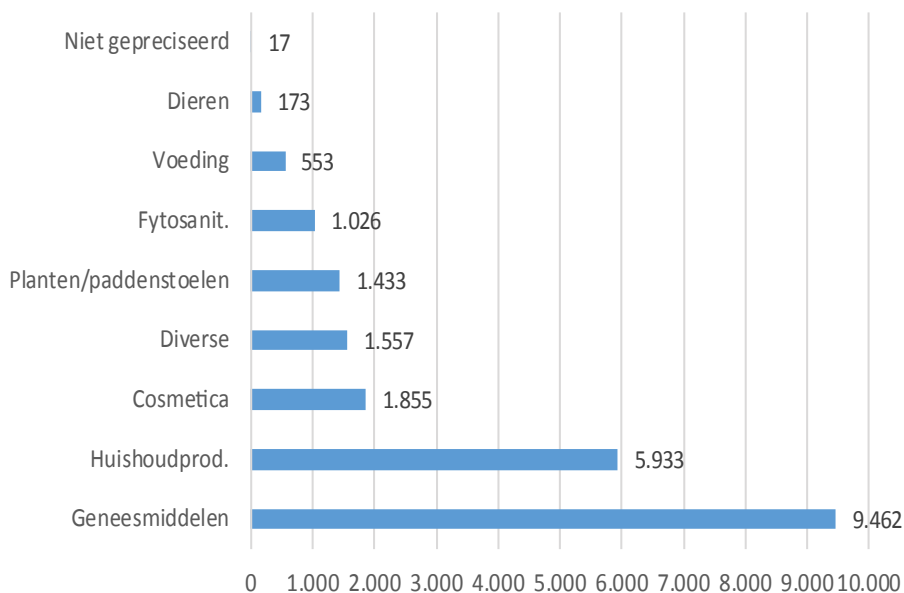
Opmerking: de totalen in bovenstaande tabel zijn lager dan de oproepen per leeftijdscategorie. Er kunnen namelijk meerdere producten betrokken zijn bij één enkele blootstelling.

Categorie van producten bij volwassenen

Zowel bij kinderen als bij volwassenen zijn geneesmiddelen en huishoudproducten de meest voorkomende oorzaken van ongevallen.

Categorie van producten bij kinderen

Ongevallen komen het vaakst voor bij jonge kinderen vanwege hun verkenningsgedrag: vóór de leeftijd van vier jaar heeft het kind de neiging alles in de mond te steken. Gedurende deze ontwikkelingsperiode is het risico voor accidentele vergiftiging of verstikking na inname van kleine voorwerpen heel hoog. De meeste ongelukjes lopen gelukkig goed af: de ingenomen hoeveelheid is meestal klein, één tot twee slokken of enkele pilletjes.

Bepaalde geneesmiddelen met een kleine therapeutische marge zijn giftig bij een lage dosis.

Vooraan op de lijst van deze “one pill killers” staan de anti-aritmica (flecainide, propafenone) en de narcotische analgetica (buprenorfine, methadon) waarvan de inname van één pil volstaat om een zware vergiftiging te veroorzaken bij een jong kind. De neussprays op basis van naphazoline zijn bij kinderen al bij een kleine dosis gevaarlijk.

Bij de producten voor dagelijks gebruik waarvan één slok gevaarlijk kan zijn, onthouden we vooral de bijtende producten (ontstoppers, zoutzuur...), die zware brandwonden veroorzaken, de petroleumproducten (lampolie, meubelvernieuwer,... waarvan enkele druppels een chemische longontsteking kunnen veroorzaken), methanol en ethyleenglycol die een ernstige intoxicatie kunnen veroorzaken bij toevallige intoxicatie.

Wanneer het Antigifcentrum geraadpleegd wordt voor een kind dat een fytosanitair product (pesticides, biocides en meststoffen) ingeslikt heeft, gaat het meestal om een product voor huishoudelijk gebruik. Inname van anticoagulerend rattenvergif is heel frequent omdat deze producten meestal op de grond liggen, in het onmiddellijk bereik van kinderen. Het innemen van kleine hoeveelheden hiervan is gelukkig niet zo schadelijk.

Bij kinderen merken we een groter aandeel oproepen voor blootstelling aan planten en cosmetica. Cosmetica zijn producten die dagelijks gebruikt worden. De accidentele inname van bad- of doucheproducten alsook van producten op basis van alcohol (parfums, toiletwater), vertegenwoordigen in deze categorie een groot aantal oproepen.

Kinderen jonger dan één jaar zijn vaak betrokken bij ongevallen met planten: het jonge kind dat begint te kruipen vindt vaak planten binnen handbereik.

De ongevallen met planten zijn zelden ernstig. Men moet echter bedacht zijn op sommige planten (Brugmansia, Oleander, Brem, Taxus, ...) waarvan de toxiciteit niet te verwaarlozen is of van planten waarvan het sap irriterend is (Dieffenbachia, Euphorbia, Stinkende Gouwe, Aronskelk). Spatten in het oog van de melkachtige latex van Wolfsmelk (Euphorbia) zijn zeer pijnlijk en kunnen schadelijk zijn voor het oog. De furocoumarinen die in het sap van de Reuzenberenklauw zitten zijn fotosensibiliserend en veroorzaken brandwonden na blootstelling aan de zon. In 2016 registreerden we 22 huid- of oogirritaties na het contact met het sap van de Euphorbia, evenals 35 brandwonden na contact met de Reuzenberenklauw.

Bij kinderen zijn intoxicaties door paddenstoelen grotendeels accidenteel en goedaardig. Een paddenstoel wordt ingeslikt bij het spelen in de tuin of tijdens een wandeling. In België behoort

paddenstoelen plukken niet tot een wijdverspreide gewoonte. Nochtans is er steeds een risico tot intoxicatie met de Amanita phalloides (groene knolamaniet). Het is dan ook belangrijk dat bij elk digestief symptoom dat optreedt na het eten van wilde paddenstoelen, deze diagnose uitgesloten wordt.

Het is vrijwel onmogelijk om bij een ongeval een paddenstoel te identificeren via de telefoon.

Indien de identificatie van de paddenstoel toch noodzakelijk is, kan de arts van het Centrum beroep doen op een netwerk van mycologen die hun kennis vrijwillig ter beschikking stellen van het Centrum, waarvoor wij hen hartelijk danken.

De verdeling van de betrokken producten geeft een algemeen overzicht van de blootstellingen, weliswaar zonder rekening te houden met de ernst van de intoxicatie.

De producten betrokken bij oproepen waar een hospitalisatie wordt aanbevolen, geven een duidelijker idee van het type product dat potentieel ernstige gevolgen teweegbrengt.

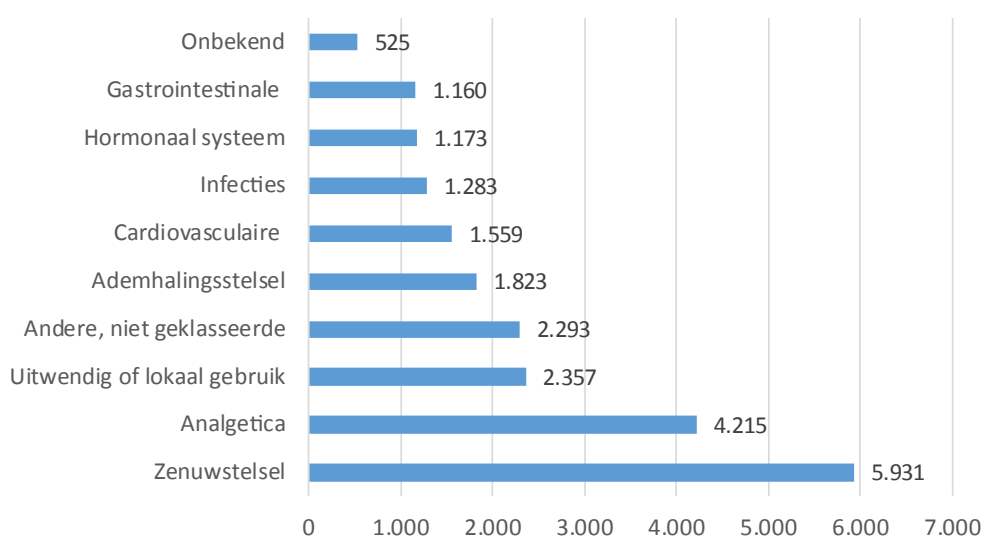
5.4. Geneesmiddelen

De geneesmiddelen zijn gegroepeerd volgens de classificatie gebruikt in het Gecommentarieerd Geneesmiddelenrepertorium uitgegeven door het Belgisch Centrum voor Farmacotherapeutische Informatie (BCFI).

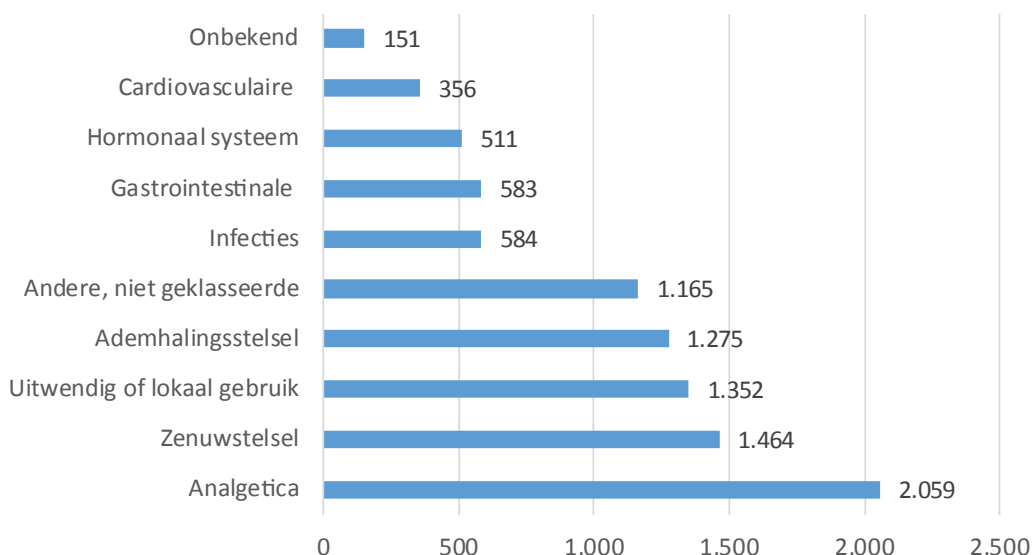
Geneesmiddelen: alle oproepen

De volgende grafiek geeft de verdeling weer per categorie van geneesmiddelen bij het geheel van de blootstelling aan geneesmiddelen bij de mens.

De vier categorieën van geneesmiddelen die aanleiding geven tot het grootste aantal oproepen zijn de geneesmiddelen voor het centrale zenuwstelsel, pijnstillers/koortswerende producten (analgetica), geneesmiddelen voor uitwendig gebruik en geneesmiddelen voor het ademhalingsstelsel en cardiovasculair stelsel.

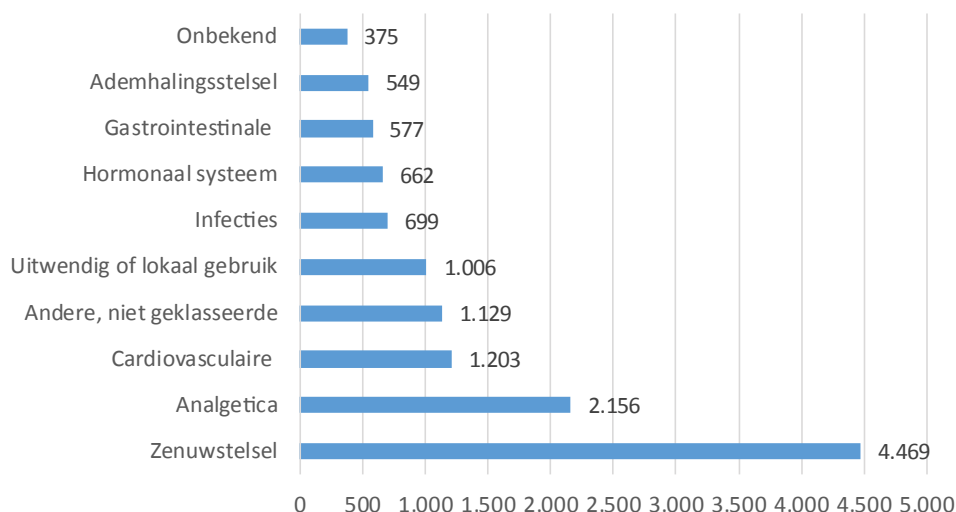

Geneesmiddelen bij kinderen

De blootstelling aan geneesmiddelen bij kinderen gebeurt vooral per ongeluk (accidentele inname of therapeutische vergissing): de verdeling van de producten is deze van de meest gebruikte geneesmiddelen: geneesmiddelen tegen de koorts en de pijn, hoestmiddelen en bereidingen ter bestrijding van een verkoudheid, ontsmettingsmiddelen, slaapmiddelen en antidepressiva.

Geneesmiddelen bij volwassenen

Geneesmiddelen voor het centrale zenuwstelsel zijn een frequente oorzaak van oproepen voor volwassenen. Meer dan 40 % behoren tot deze groep. Hypnotica, sedativa, anxiolytica, antidepressiva en neuroleptica zijn de categorieën die het meest betrokken zijn.

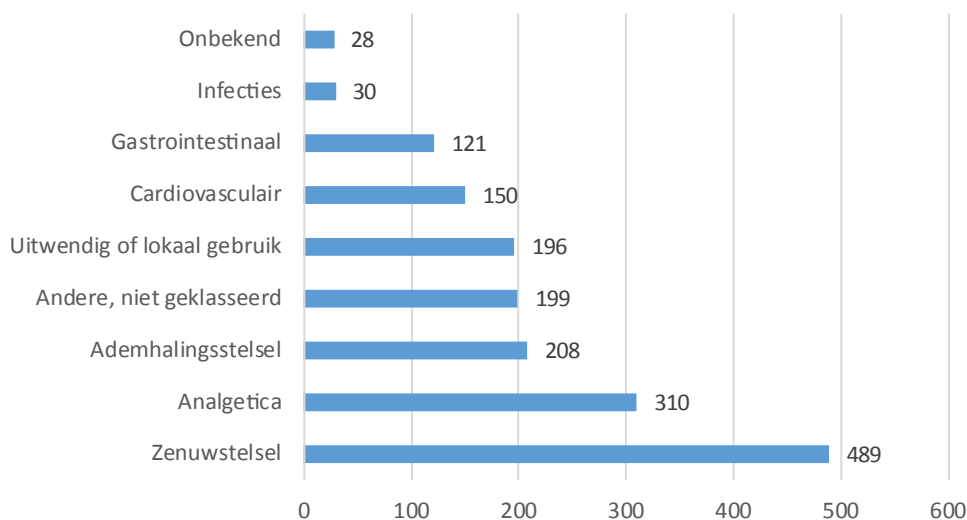
Hospitalisatie aangeraden bij kinderen

De oproepen voor kinderen waarbij een hospitalisatie werd aangeraden, hebben te maken met een toevallige inname van geneesmiddelen. Ongeveer 16% van de gevallen betreffen een therapeutische vergissing (vergeving van product of overdosering).

Geneesmiddelen voor het centrale zenuwstelsel betreffen ongeveer 28% van de gevallen waarbij controle in een ziekenhuis nodig is. We vinden er in dalende volgorde, slaap- en kalmeermiddelen (hoofdzakelijk benzodiazepines), antihistaminica, antidepressiva, neuroleptica, anticonvulsiva, centrale stimulantia, geneesmiddelen tegen spasticiteit, antiparkinsonsmiddelen en antimigrainemiddelen.

De analgetica-antipyretica komen op de tweede plaats (18%). Meestal gaat het om geneesmiddelen op basis van paracetamol en niet-steroidale anti-inflammatoire middelen. De narcotische analgetica vertegenwoordigen 16% van de analgetica waarvoor slachtoffers naar het hospitaal worden gestuurd.

De geneesmiddelen voor het ademhalingsstelsel komen op de derde plaats (12%). Hier vinden we in dalende volgorde geneesmiddelen gebruikt bij behandeling van rhinitis en sinusitis, geneesmiddelen gebruikt tegen astma, hoeststillende middelen, mucolytica en expectorantia.

Hospitalisatie aangeraden bij volwassenen

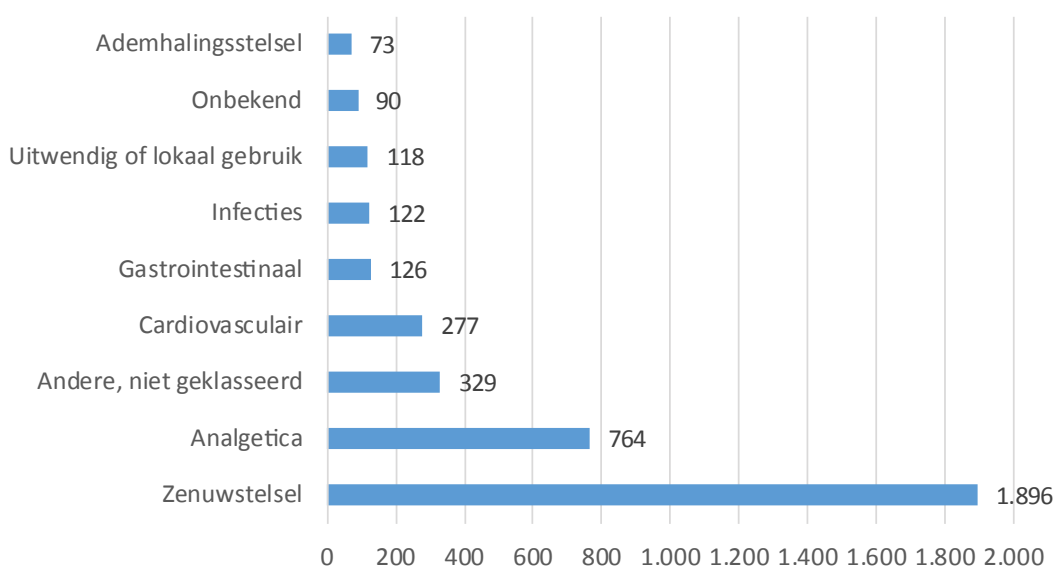
Het merendeel van de oproepen voor geneesmiddelen die doorverwezen worden naar het ziekenhuis hebben betrekking een vrijwillige inname van geneesmiddelen (zelfmoordgedrag).

Geneesmiddelen voor het Centraal Zenuwstelsel (CZS) en analgetica zijn verantwoordelijk voor 70% van de vrijwillige intoxicaties bij volwassenen.

Bij de geneesmiddelen voor het centraal zenuwstelsel zijn dit vooral hypnotica, sedativa en anxiolytica (vooral benzodiazepines) alsook antidepressiva en neuroleptica. Onder deze antidepressiva zijn de SSRI's koplopers, gevolgd door trazodone, tricyclische antidepressiva en aanverwante, serotonine en norepinefrineheropnameremmers, mirtazapine, bupropion, en lithium.

In de categorie van de analgetica zijn de geneesmiddelen op basis van paracetamol, gevolgd door niet-steroïdale anti-inflammatoire middelen het meest betrokken.

De narcotische analgetica vertegenwoordigen ongeveer 36% van de analgetica.

5.5. Huishoudproducten

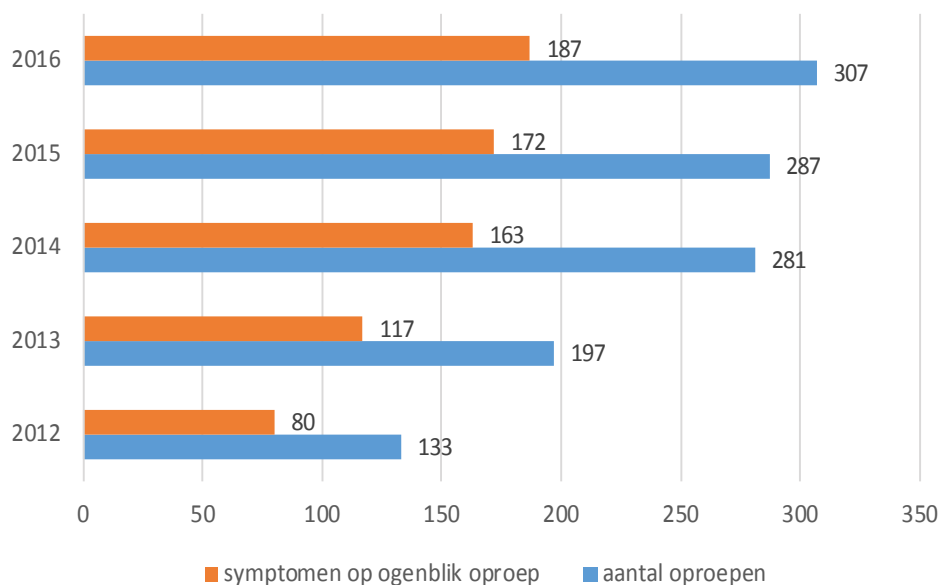
Intoxicaties met huishoudproducten gebeuren meestal accidenteel, zowel bij volwassenen als bij kinderen. Bij een volwassene gaat het meestal om ongevallen te wijten aan verkeerd gebruik (spatten in de ogen of op de huid, inhalatie van solventen, vrijkomen van chloor bij mengen van bleekwater met een zuur).

Kinderen nemen producten in of krijgen spatten in de ogen of op de mond wanneer een product toevallig binnen hun handbereik komt.

De meeste intoxicaties met huishoudproducten die een ziekenhuisopname tot gevolg hebben, betreffen drogisterijproducten en producten voor doe-het-zelvers (sterke basen en zuren, ammoniak, white spirit en thinners, afbijtmiddelen), gevolgd door algemene onderhoudsproducten (ontstoppers, ontkalkers voor elektrische toestellen, alkalische ontvetters voor grills en afzuigkappen, schoonmaakproducten voor kachelvensters, producten op basis van essentiële oliën) en producten op basis van hypochlorieten (voornamelijk bleekmiddelen).

Sinds 2012 worden in water oplosbare wascapsules die een geconcentreerde vloeistof bevatten, systematisch opgevolgd. De capsules bevatten detergenten die irriterend zijn voor de ogen en de slijmvliezen. Wanneer deze detergenten worden ingeslikt, is braken vaak het gevolg. Ademhalingsmoeilijkheden kunnen optreden wanneer het product achteraan in de keel terecht komt. Bij oogcontact werd er al omkeerbare schade aan het hoornvlies gerapporteerd. In 2016 heeft het Antigifcentrum 307 ongevallen met dergelijke capsules geregistreerd waarvan een groot deel (70%) kleine kinderen betreft. Het aantal ongelukken is met 8% gestegen tegenover 2015.

De volgende grafiek toont de evolutie van het aantal ongevallen met capsules geregistreerd door het Antigifcentrum gedurende de laatste vijf jaren.

Er werden maatregelen genomen om de verpakking van de capsules minder aantrekkelijk te maken voor kinderen alsook om de capsules te verstevigen. Sinds 1 december 2015 werden er aanpassingen gedaan aan de regelgeving onder de vorm van de toevoeging van een sectie bij annex II, deel 3 van het reglement EU/1272/2008. De verpakking moet niet doorschijnend of donker zijn, de hersluitbare doos moet moeilijk te openen zijn door jonge kinderen en de oplosbare capsule moet bitter smaken en weerstand bieden aan een druk van 300 N en zijn vloeibare inhoud minimum 30 seconden behouden wanneer die in water van 20°C wordt gelegd.

Als reactie hierop hebben een aantal fabrikanten in hun reclameboodschappen voor televisie een waarschuwing ingelast over het gevaar van wascapsules voor jonge kinderen. Aanpassingen aan de reglementering, gecombineerd met een betere informatie van het publiek, moet leiden tot een vermindering van het aantal ongevallen. Het is moeilijk om de impact van deze maatregelen op het aantal ongevallen te berekenen: de evolutie van de verkoopscijfers beïnvloeden immers het aantal ongevallen. We wensen graag op te merken dat er geen enkele wijziging werd aangebracht aan de samenstelling van het product: irritatie blijft tot de mogelijkheden behoren.

Ongevallen met bijtende producten baren vooral zorgen omdat ze ernstige brandwonden veroorzaken. Ontstoppers op basis van bijtend soda of zwavelzuur veroorzaken ernstige letsels bij verkeerd gebruik. Deze producten worden vaak gehanteerd zonder handschoenen of veiligheidsbril. Ze beginnen erg te spatten wanneer men eerst een sterk zuur en dan een sterke base in de leiding giet, of door hevige reacties met het water in de leidingen. De informatie over het gevaar van corrosieve producten voor de niet-professionele gebruiker lijkt ons onvoldoende, zelfs wanneer de wettelijke bepalingen omtrent de etikettering nageleefd worden. Een aantrekkelijk etiket dat de nadruk legt op de doeltreffendheid van het product en zijn schadeloosheid voor het milieu, leidt de aandacht af van het gevarenpictogram en de waarschuwings- en risicozinnen op de achterzijde van de verpakking. De verkoop van ontstoppers, alkalische reinigingsproducten en geconcentreerde ontkalkers in de afdeling onderhoudsproducten van grootwarenhuizen banaliseert het gebruik ervan nog verder.

Een studie omtrent de oproepen die het Antigifcentrum ontving in 2016 beschreef 1.079 ongelukken met corrosieve of heel irriterende producten, waarvan 838 ongevallen in de privésfeer. Bij de slachtoffers gaat het bij 85% over volwassenen. Het gaat vooral om spatten in de ogen en op de huid van sterke zuren en basen. Bij de ongelukken die in de privésfeer gebeuren zijn het vaker bases die betrokken zijn dan zuren.

Ongevallen veroorzaakt door preparaten op basis van hypochloriet (javel, tabletten voor het zwembad) komen dikwijls voor: 1.467 oproepen, dit wil zeggen meer dan 3 oproepen per dag betreffen een product van deze categorie.

Inhalatie van chloordampen ten gevolge van het mengen van bleekwater met een zuur (ontkalker), ammoniak of andere onderhoudsproducten gebeurt dagelijks. Irritatie van de luchtwegen door chloorgas maakt in een aantal gevallen een ziekenhuisopname noodzakelijk.

De waarschuwingen op de etiketten en de veelvuldig herhaalde voorzorgsmaatregelen van het Antigifcentrum blijken geen invloed te hebben op het gedrag van de gebruikers.

5.6. Fytosanitaire producten

In deze categorie zitten de biociden, gewasbeschermingsmiddelen (pesticiden voor landbouwkundig gebruik) en meststoffen. De term 'pesticide' is een algemene term die de fytofarmaceutische producten en biocides omvat. Meststoffen maken er geen deel van uit.

In het kader van het programma om biociden en pesticiden voor landbouwkundig gebruik te verminderen, maakt het Antigifcentrum om de vijf jaar een studie omtrent de oproepen die het hiervoor kreeg. De volgende studie zal begin 2020 beschikbaar zijn en behandelt de oproepen van 2016 tot 2020.

In 2016 heeft het Centrum 3.172 oproepen ontvangen voor blootstelling aan één of meerdere fytosanitaire producten: 2.125 producten betroffen een blootstelling bij de mens.

Bij de oproepen voor fytosanitaire producten gaat 33% over blootstelling bij dieren, terwijl het totaal aantal dierlijke slachtoffers slechts 8% van het totaal aantal oproepen uitmaakt.

Bij de mens zijn er 54% volwassen slachtoffers tegenover 46% kinderen. Bovendien zijn er 69% van de kinderen jonger dan vijf jaar.

Gewasbeschermingsmiddelen (GBM)

Gewasbeschermingsmiddelen of pesticiden voor landbouwkundig gebruik omvatten alle producten die gebruikt worden voor de bescherming van planten of teelten. Om verkocht te mogen worden, moeten deze producten geregistreerd en geautoriseerd zijn door de FOD Volksgezondheid. Men maakt onderscheid tussen gewasbeschermingsmiddelen voor professioneel gebruik en producten bestemd voor niet-professioneel gebruik.

Om het goed gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te bevorderen en de gebruikers beter te beschermen, maken de producten die bedoeld zijn voor amateurs en deze bedoeld voor professionelen, sinds augustus 2012 het voorwerp uit van een aparte vergunning. Er werd een overgangperiode van twee jaar voorzien om de producenten toe te laten de etikettering van hun producten aan te passen.

Sinds 18 augustus 2014 moeten alle producten die op de markt worden gebracht voldoen aan de nieuwe wetgeving. De oude producten mochten worden gebruikt tot 18 februari 2016. Sowieso is de overgangperiode langer, gezien de reeds verkochte producten op een later tijdstip kunnen worden gebruikt. Het Antigifcentrum ontvangt regelmatig oproepen voor producten die al jaren van de markt zijn gehaald. Alvorens betrouwbare aparte cijfers te kunnen hebben voor producten voor amateurs en die voor professionelen, moet er nog een tijd over gaan.

Biociden

De biociden zijn wettelijk bepaald als substanties en bereidingen bestemd om "een schadelijk organisme te vernietigen, af te schrikken, onschadelijk te maken, de effecten ervan te voorkomen of op andere wijze langs chemische of biologische weg te bestrijden". De insecticiden voor huishoudelijk gebruik, de producten om ratten en muizen te bestrijden, desinfecterende gels voor de handen, de antischimmelproducten en de ontsmettingsmiddelen voor zwembaden vallen onder deze categorie.

De definitie van een biocide is gebaseerd op het gebruik waarvoor het product bestemd is. Met eenzelfde samenstelling kan eenzelfde product beschouwd worden als een biocide als het bestemd is om mossen te verwijderen van terrassen of als een kuisproduct wanneer het op de markt gebracht wordt als reinigingsproduct voor terrassen, zonder de vermelding van zijn effect op mossen.

Andere producten zoals insectenwerende middelen, producten om parasieten bij kleine huisdieren te behandelen, antiparasitaire producten met mechanische werking bevinden zich in een grijze zone tussen geneesmiddelen, veterinaire geneesmiddelen, cosmetica of medische hulpmiddelen.

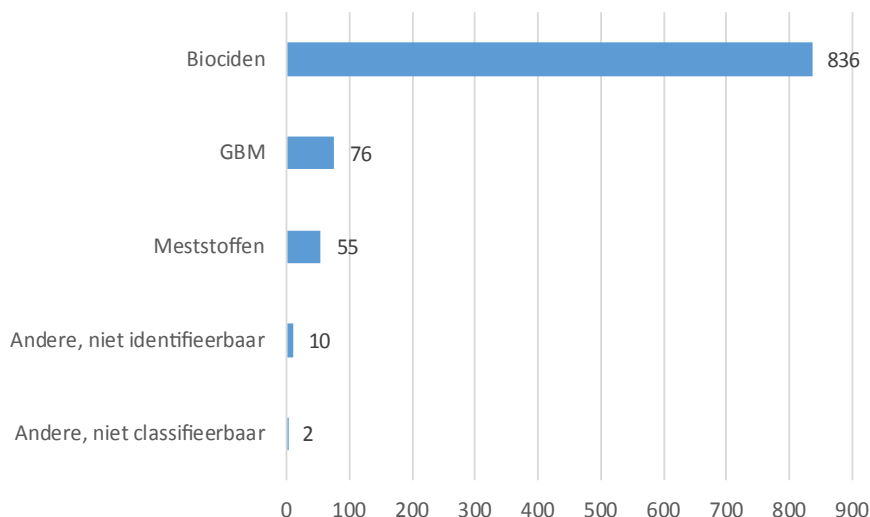
Daarom is het onmogelijk om nauwkeurig alle ongevallen door biociden te groeperen. De hieronder vermelde cijfers moeten als een minimale schatting beschouwd worden.

Meststoffen

Het centrum ontving 235 oproepen over meststoffen waarvan 46% betrekking heeft op een blootstelling bij dieren.

Fytosanitaire producten bij kinderen

Bij oproepen voor kinderen zien we allereerst de biociden gevolgd door de gewasbeschermingsmiddelen (GBM) en de meststoffen. De biociden omvatten vooral producten tegen parasieten, ontsmettingsmiddelen en algemene biocides (groep 3 en 1 van de wetgeving betreffende biocides).

De producten tegen parasieten behoren tot drie grote productgroepen: insecticiden voor huishoudelijk gebruik, insectwerende middelen & lokmiddelen en rodenticides (respectievelijk producten van type 18, 19 en 14 van de wetgeving betreffende biocides).

De mierenlokdozen en rodenticides die op de grond moeten worden geplaatst veroorzaken veel ongevallen bij kinderen, meestal zonder ernstige gevolgen. De meeste rodenticides die in België toegelaten zijn, zijn gemaakt op basis van anticoagulantia. Deze producten veroorzaken bloedingen wanneer men ze herhaaldelijk inneemt of bij de inname van een grote hoeveelheid. Ervaring leert dat er geen bloedingen optreden wanneer een kind slechts enkele korreltjes opeet.

Mierenlokdozen worden verkocht in doosjes die een gesuikerde vloeistof bevatten. Kinderen brengen de mierenlokdozen die op de grond staan naar hun mond of likken aan hun vingers die in contact kwamen met de vloeistof. Gezien de geringe hoeveelheid die kinderen op die manier binnenkrijgen is er geen gevaar voor intoxicatie.

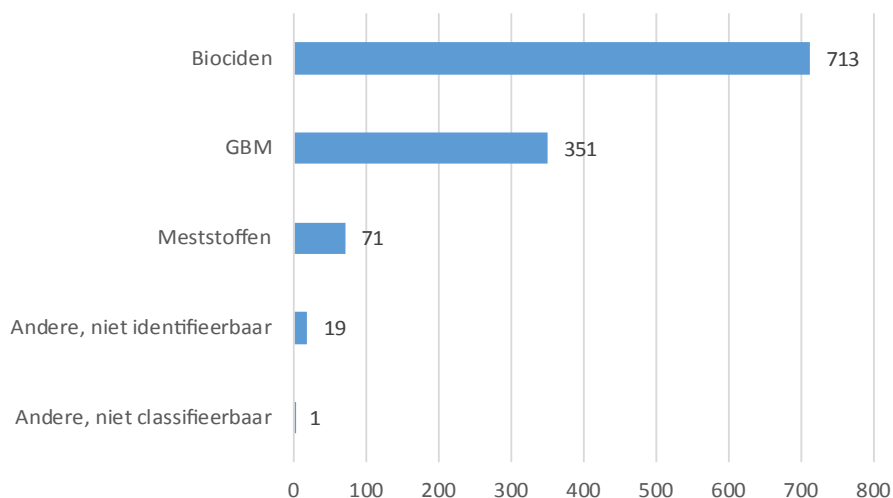
Alhoewel mensen vaak angstig reageren op blootstellingen aan rodenticides en insecticides voor huishoudelijk gebruik, is het duidelijk dat ze geen groot gevaar vormen, gezien de kleine hoeveelheden van het product waarmee ze in aanraking kwamen.

Bij de ontsmettingsmiddelen en algemene biocides zijn de betrokken producten vaak biocides voor menselijke hygiëne en ontsmettingsmiddelen die privé of in het kader van de volksgezondheid worden gebruikt (producten van type 1 en 2 van de wetgeving betreffende biocides).

De ontsmettingsmiddelen voor menselijke hygiëne zijn voornamelijk ontsmettingsgels voor de handen op basis van alcohol. Bij ontsmettingsmiddelen die privé of in het kader van de volksgezondheid worden gebruikt, gaat het vooral om schimmelvlekverwijderaars, producten om zwembadwater te behandelen en javel in de vorm van pastilles.

Bij de gewasbeschermingsmiddelen gaat het voornamelijk om producten voor de tuin (herbicides en middelen tegen slakken).

Fytosanitaire producten bij volwassenen

Zowel bij volwassenen als bij kinderen veroorzaken biociden het meest ongevallen in de categorie van fytosanitaire producten. Ontsmettingsmiddelen, algemene biocides en producten tegen parasieten maken 88% uit van het aantal oproepen.

Onder de noemer van ontsmettingsmiddelen en algemene biociden vallen de ontsmettingsmiddelen in het privédomein en in het domein van de volksgezondheid (producten op basis van hypochloriet om schimmelvlekken te verwijderen, producten op basis van quaternair ammonium om mos en groenafzetting te verwijderen, chloortabletten voor zwembaden, ...), biocides voor menselijke hygiëne (gels op basis van water en alcohol en andere ontsmettingsmiddelen) en ontsmettingsmiddelen om oppervlaktes te ontsmetten die in aanraking kwamen met voedingsmiddelen.

Bij de producten tegen parasieten gaat het tijdens oproepen voor volwassenen vaak om insecticides voor huishoudelijk gebruik, rodenticides, insectenwerende middelen en lokmiddelen

Bij volwassenen vertegenwoordigen de ongevallen met gewasbeschermingsmiddelen voor huishoudelijk of professioneel gebruik 30% van de fytosanitaire producten. Bij de producten staan de onkruidverdelgers met 61% op kop. De insecticiden en producten tegen huisstofmijt vertegenwoordigen 16,5% van de ongevallen met gewasbeschermingsmiddelen.

Los van de zelfmoordpogingen, zijn ernstige ongelukken met GBM's bij de mens eerder zeldzaam gemeld. De meeste ongelukken gebeuren met producten voor privégebruik, waarvan de toxiciteit beperkt is. De formuleringen waarvoor het gebruik meer bescherming vraagt dan handschoenen, zijn in principe gereserveerd voor professionele producten en worden niet in de kleinhandel verkocht.

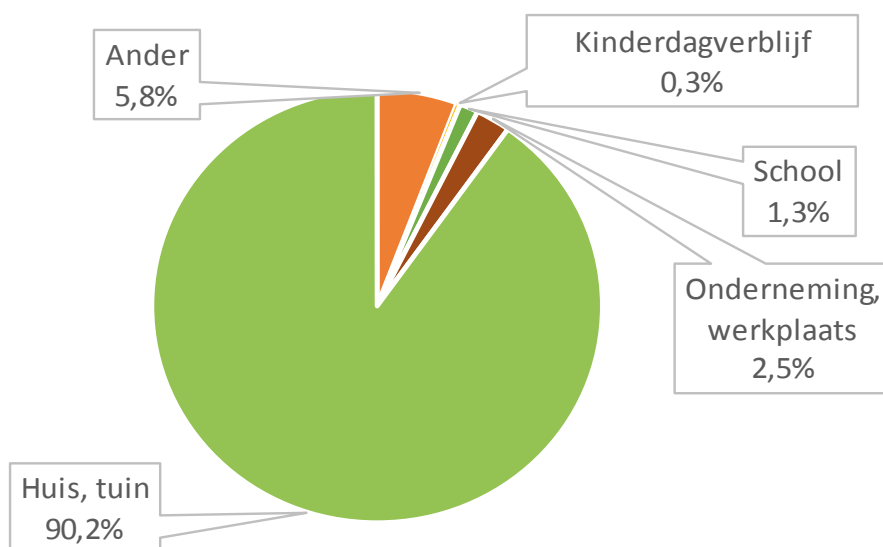
Fytosanitaire producten bij dieren

Bij dieren veroorzaken biocides het vaakst een ongeluk, gevolgd door gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. In de categorie van biocides zijn de producten tegen parasieten de koploper met 93%. Rotenticides vertegenwoordigen 60% van de producten tegen parasieten voor vergiftigingen bij dieren.

Herbicides en middelen tegen slakken zijn gewasbeschermingsmiddelen die het vaakst ongevallen veroorzaken bij dieren: 73% van de producten behoren tot deze categorieën.

Bij huisdieren zijn honden het vaakst blootgesteld aan mogelijke intoxicatie door anticoagulant rattenvergif en slakkenkorrels. Honden zijn niet kieskeurig en zijn in staat om snel grote hoeveelheden op te slokken van producten die zich binnen hun bereik bevinden. Ondanks het toevoegen van een bitter smakend agens ter preventie, kan dit niet worden vermeden.

5.7. Plaats van de intoxicatie

De meeste ongevallen gebeuren in huis en tuin.

5.8. Omstandigheden van de intoxicatie

TYPE BLOOTSTELLING	TOTAAL	%
Vrijwillige blootstelling	4.989	11,2%
Accidentele blootstelling	39.145	88,0%
Andere	325	0,8%
TOTAAL	44.459	100,0%

	TYPE BLOOTSTELLING	TOTAAL	%
VRIJWILLIGE BLOOTSTELL.	Zelfmoordgedrag	4.399	9,9%
	Crimineel	75	0,2%
	Toxicomanie	246	0,6%
	Andere vrijwillige intoxicatie	269	0,5%
ONVRIJWILLIGE BLOOTSTELLING	Professioneel	658	1,5%
	Pollutie (lucht, bodem, water)	119	0,3%
	Nevenwerkingen	1.100	2,5%
	Therapeutische vergissing, onbepaald	215	0,5%
	Vervallen product	147	0,3%
	Therapeutische vergissing, product	1.995	4,5%
	Therapeutische vergissing, overdosering	4.583	10,3%
	Therapeutische vergissing, manier van toediening	443	1,0%
	Brand	17	0,0%
	Andere toevallige intoxicatie	29.868	67,1%
	Onbepaalde intoxicatie	319	0,7%
	Niet ingevuld	6	0,0%
	TOTAAL	44.459	100%

Accidentele blootstelling

De meerderheid van de oproepen 39.151 (88%) gaat over onvrijwillige blootstellingen.

In 2016 heeft het Antigifcentrum 1.100 oproepen ontvangen voor ongewenste effecten na de inname van een geneesmiddel. Het gaat hier om gevallen waar symptomen optreden na inname van normaal voorgeschreven dosissen.

Het Nationaal Centrum voor Farmacovigilantie van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid wordt elke maand op de hoogte gesteld van de nevenwerkingen die bij het Antigifcentrum gemeld worden. Het ontvangt ook elk jaar een jaaroverzicht.

De gevallen die worden doorgegeven aan het Agentschap beantwoorden aan de definitie van ongewenst effect, in voege voor het jaar 2012. Met andere woorden: het gaat om een reactie die voorkomt bij het nemen van een geneesmiddel in normale dosis.

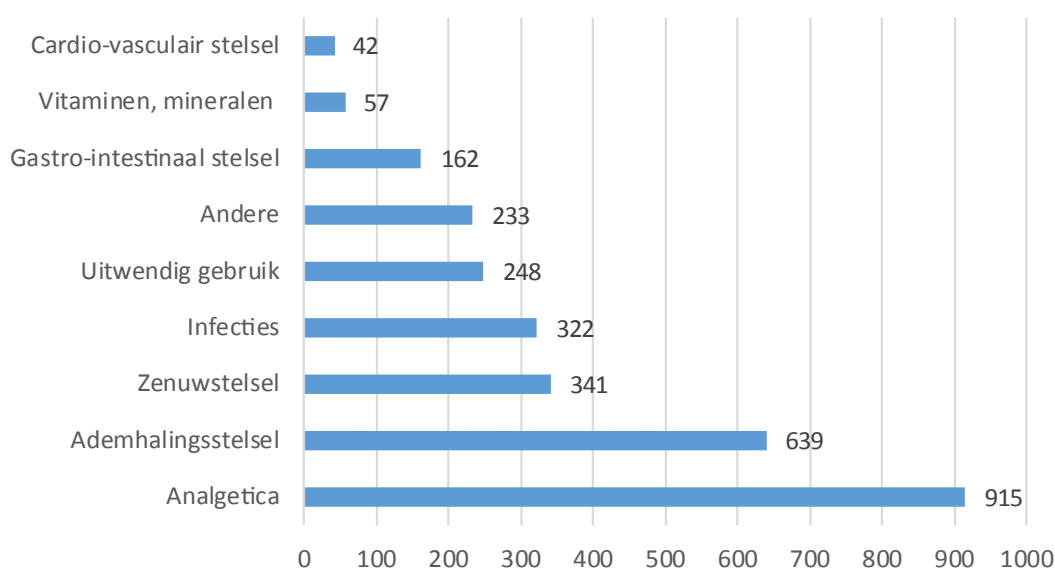
De Europese richtlijn 2010/84/EU die in nationaal recht werd omgezet in juli 2012, breidt de betekenis van de term "ongewenst effect" uit (cf. infra, projecten en studies). Er zijn nog steeds besprekingen bezig met het FAGG om de wijze waarop de gegevens worden doorgegeven aan te passen aan deze nieuwe definitie. Er moeten nieuwe selectiecriteria worden opgesteld om zo efficiënt mogelijk gebruik te maken van mensen en middelen. Het toegewezen bedrag voor de opdracht farmacovigilantie moet worden aangepast aan de stijging van de werklust.

De vergissingen bij het toedienen van een geneesmiddel worden in het Centrum gecodeerd als "therapeutische vergissing". Deze gevallen worden regelmatig onderzocht om na te gaan over welke geneesmiddelen het gaat en om risicosituaties te evalueren.

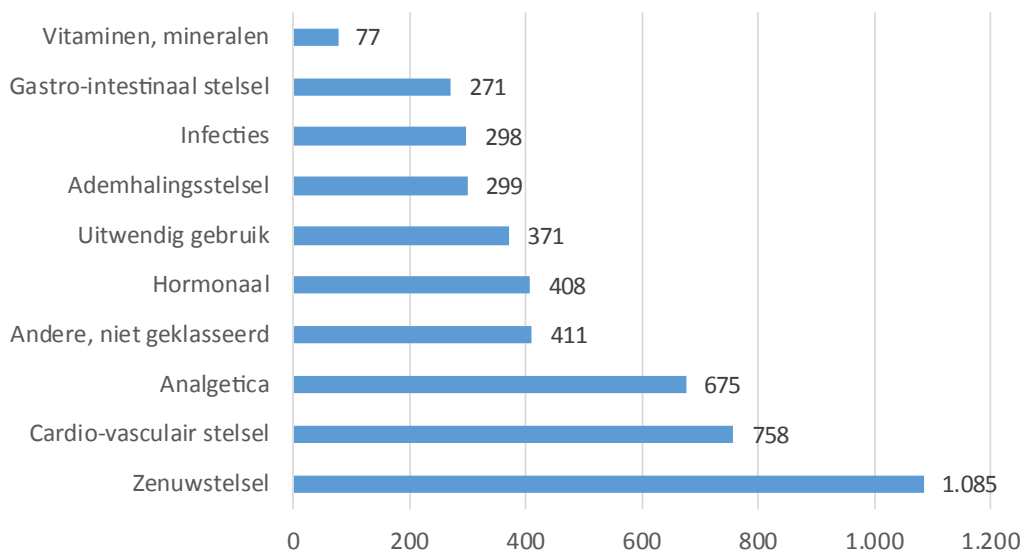
In 2016 heeft het Centrum 7.351 oproepen ontvangen van 7.383 therapeutische vergissingen. De slachtoffers waren 4.320 (58.5%) volwassenen en 3.063 (41.5%) kinderen.

Het gaat hoofdzakelijk om een overdosering of het gebruik van een verkeerd product.

De geneesmiddelen bij kinderen die het vaakst betrokken zijn bij therapeutische vergissingen zijn analgetica-antipyretica en ontstekingsremmende geneesmiddelen (niet steroïdale ontstekingsremmers en geneesmiddelen op basis van paracetamol), gevolgd door geneesmiddelen voor het ademhalingsstelsel (antitussiva, asthmamedicatie, geneesmiddelen voor rhinitis en sinusitis), antibiotica en geneesmiddelen voor het centrale zenuwstelsel (antihistaminica, anti-epileptica en neuroleptica), antibiotica en geneesmiddelen voor uitwendig gebruik (geneesmiddelen voor NKO, geneesmiddelen voor infecties van de keel en druppels voor ogen en oren).

Bij volwassenen gebeuren de vergissingen het vaakst met geneesmiddelen voor het centrale zenuwstelsel (hypnotische middelen/ kalmeringsmiddelen, antidepressiva, neuroleptica). Geneesmiddelen voor het cardiovasculair stelsel (antihypertensiva, hypolipidemisch middel, geneesmiddelen tegen angina pectoris en anticoagulantia) komen op de tweede plaats gevolgd door analgetica (paracetamol, non-steroïde ontstekingsremmers, narcotische analgetica)

De therapeutische vergissingen vertegenwoordigen ongeveer 32% van de oproepen voor geneesmiddelen bij kinderen en 37% van de oproepen voor geneesmiddelen bij volwassenen.

Veel oproepen betreffen een accidentele overdosis zonder erge gevolgen bij oudere personen die een geneesmiddel dubbel hebben ingenomen. In de bijsluiters bij geneesmiddelen die bestemd zijn voor het publiek wordt het nummer van het Antigifcentrum vaak vermeld in de rubriek "als u meer gebruikt hebt van een geneesmiddel dan mocht", wat de laatste jaren leidt tot een stijging van het aantal oproepen voor kleine overdoseringen.

Er kunnen verschillende geneesmiddelen betrokken zijn bij de therapeutische vergissingen die voorvallen in publieke voorzieningen zoals de woonzorgcentra. Meestal heeft de patiënt zich vergist en kreeg hij de geneesmiddelen die bedoeld waren voor een andere bewoner. Deze vragen zijn vaak ingewikkeld omdat er veel geneesmiddelen bij betrokken zijn. Naast het probleem van eventuele neveneffecten en interacties tussen de geneesmiddelen, stelt het verzorgend personeel zich de vraag of het de geneesmiddelen die bedoeld waren voor de betrokken patiënt al dan niet nog moet toedienen.

Vrijwillige blootstelling

Bij de meeste gevallen van vrijwillige blootstelling die geregistreerd zijn in het Antigifcentrum, gaat het om een zelfmoordpoging. Zij vertegenwoordigen ongeveer 10 % van de blootstellingsgevallen en 18 % van de gevallen bij volwassenen.

5.9. Dodelijke gevallen

In 2016 werden er geen gevallen gemeld van vergiftiging met dodelijke afloop.

5.10. Behandeling

Plaats van de behandeling

Niet alle blootstellingen waarvoor men het Centrum raadpleegt houden een risico op vergiftiging in.

Voor de oproepen afkomstig van het publiek speelt de expert van het Centrum een rol van bemiddelaar: voor niet-ernstige gevallen zal hij een behandeling thuis aanraden, maar wanneer hij een medische evaluatie nodig acht, zal hij de patiënt naar de huisarts verwijzen. Voor potentieel ernstige intoxicaties zal hij zelfs een spoedige hospitalisatie aanbevelen.

PLAATS VAN BEHANDELING (AANGERADEN)	TOTAAL
Ter plaatse zonder medische tussenkomst	29.142
Medische of veterinaire tussenkomst	7.190
Ziekenhuis	9.474
Transfer naar een andere instelling	23
40	
TOTAAL	45.869

De tabel hierboven laat ons toe om een schatting te maken van het aantal patiënten die naar een arts of ziekenhuis worden doorverwezen. Het aantal ligt lager dan het aantal klassieke oproepen. Wanneer een oproep afkomstig is van een hospitaal of een medische professional moet deze rubriek niet worden ingevuld. De slachtoffers die werden doorverwezen betroffen 59% volwassenen en 41% kinderen.

Aanbevolen behandeling

TYPE BEHANDELING	AANGERADEN
Therapeutische onthouding	5.246
Symptomatische behandeling	31.500
Voorkoming van absorptie (braken veroorzaken, maagspoeling, laxeermiddel)	93
Lokale decontaminatie (water, huid, slijmvliezen)	10.014
Toediening van geactiveerde kool	1.059
Specifieke behandeling: antidota	451
Andere aanwijzing	23.139

In 5.246 gevallen was geen enkele behandeling nodig: het ging om weinig toxische producten of om hoeveelheden die te klein waren om een vergiftiging te veroorzaken. De behandeling is over het algemeen zuiver symptomatisch; een specifieke behandeling moet zelden toegediend worden.

Indicaties voor maagspoelingen en doen braken zijn beperkt. Als een patiënt wordt opgenomen onmiddellijk na de inname van een levensbedreigende dosis, kan men beslissen een maagspoeling uit te voeren als dit de prognose voor de patiënt kan verbeteren. Ook als er symptomen verwacht worden, (ijzerzout, colchicine, zware metalen) die moeilijk gecontroleerd kunnen worden (hemolyse, shock, ritmestoornissen) kan een maagspoeling overwogen worden.

Op de 93 gevallen waarbij een digestieve decontaminatie werd aangeraden, ging het in 14 gevallen om een maagspoeling.

Toxicologische analyse kan een belangrijk hulpmiddel zijn bij de diagnose of de behandeling van een vergiftiging. Naargelang de vergiftiging kan hierdoor een toxine opgespoord worden, een vergiftiging bevestigd worden, de nood aan een specifieke behandeling geëvalueerd worden, of de behandeling gevolgd worden.

In 2016 werd voor 515 oproepen een toxicologische analyse aangeraden.

Bij opname van een patiënt die een poging tot zelfmoord ondernam, wordt vaak een screening aangevraagd om de ingenomen producten te identificeren of de anamnese te bevestigen.

Bij de intoxicatie met geneesmiddelen is de analyse die het vaakst wordt aangevraagd de hoeveelheid paracetamol in het bloed. Dit laat toe om de ernst van de eventuele intoxicatie te evalueren en te bepalen of het nodig is om N-Acetylcysteïne toe te dienen om beschadiging aan de lever te voorkomen.

In 2016 werden er 220 analyses op de aanwezigheid van de hoeveelheid paracetamol aangeraden.

Voor de intoxicaties met betrekking tot andere producten dan geneesmiddelen zijn de meest gevraagde analyses die op methanol of ethyleen glycol.

Ethyleen glycol is het voornaamste bestanddeel bij antivriesmiddelen voor de motor van een wagen en bevindt zich ook in diverse concentraties antivriesmiddelen voor ruitenwisservloeistof. Methanol wordt gebruikt als brandstof voor fonduetoestellen en in de producten voor ruitenwisservloeistof.

Bij kinderen is het vaak moeilijk om te bepalen hoeveel ze van een product hebben ingenomen. Nochtans is de hoeveelheid doorslaggevend bij de bepaling van een intoxicatie.

Bij een vergiftiging is het van belang de hoeveelheid van ethyleen glycol of van methanol te kunnen bepalen om de doeltreffendheid van de behandeling met fomepizole te kunnen evalueren en bij te dragen tot de beslissing of er al dan niet nood is aan een hemodialyse. Een bepaling van de dosering van methanol of ethyleen glycol werd 50 keer aangeraden.

5.11. Vergiftigingen bij dieren

In 2016 heeft het Antigifcentrum 3.828 oproepen ontvangen voor blootstellingen bij dieren waarvan 38% afkomstig van dierenartsen. Het betrof vooral oproepen voor honden en katten.

De betrokken producten zijn in dalende volgorde bij dieren: geneesmiddelen (33%), fytosanitaire producten (28%) (gewasbeschermingsmiddelen/biociden/meststoffen), huishoudproducten (15%) en planten/paddenstoelen (11%).

Sinds 2010 worden de oproepen die verband houden met geneesmiddelen voor dieren doorgegeven aan het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen (FAGG).

Honden zijn in staat om heel snel grote hoeveelheden van een product in te nemen en dat maakt hen extra kwetsbaar voor intoxicatie.

Katten hebben een speciaal metabolisme dat hen heel gevoelig maakt voor bepaalde toxische producten zoals paracetamol. Hun lever heeft een zwak glucuronidatievermogen en hun rode bloedcellen zijn erg gevoelig voor oxidatiemiddelen. De toxische dosis van paracetamol bij een kat is vijftien keer kleiner dan bij de mens.

Permethrine, dat courant wordt gebruikt ter bestrijding van parasieten bij de hond en als insecticide voor huishoudelijk gebruik, is erg toxisch voor katten. Door een laag glucuro-conjugatievermogen is de kat bijzonder gevoelig voor de neurologische toxiciteit van permethrine. In 2016 werden er 20 gevallen geregistreerd waarbij katten betrokken waren bij een ongeval met een product op basis van permethrine. De meeste gebeuren door het gebruik van een antiparasitair product voor honden bij katten.

Rattenvergif met een anticoagulerende werking, antislakkenmiddel op basis van metaldehyde en meststoffen op basis van cacaodoppen zijn frequente oorzaken van ernstige vergiftigingen bij de hond. Tijdens een wandeling kan een hond zakjes rattenvergif innemen zonder dat zijn baasje het opmerkt. Het is pas bij het optreden van bloedingen dat de intoxicatie merkbaar wordt.

Het Antigifcentrum werd 36 keer gecontacteerd voor een vergiftiging met dodelijke afloop bij dieren.

In 8 gevallen werd de relatie tussen de blootstelling en het overlijden als twijfelachtig of onbepaald beschouwd.

In twaalf gevallen rees het vermoeden dat de vergiftiging was ontstaan door het eten van planten. Het betreft de Amerikaanse vogelkers (1 schaap), de fluweelboom (3 kippen), nieskruid (1 hond), de eik (1 hond at eikels), de gekroonde anemoon/ kameleon tricolor Houttuynie/ kruisbladige wolfsmelk (1 konijn), zuring (2 koeien), laurier (1 koe), taxus (1 schaap), rhododendron (2 oproepen, 1 geit per oproep), esdoorn (2 paarden) en de stinkende gouwe (1 kip).

In 8 gevallen behoorde het product tot de categorie van gewasbeschermingsmiddelen/ biocides/ meststoffen.

De relatie tussen de blootstelling en het overlijden werd als waarschijnlijk of mogelijk geacht bij de volgende producten: niet gepreciseerde Cholinesteraseremmer (3 katten), onkruidverdelger Dichloprop-p/ MCPA/ Mecoprop-p (2 runderen), onkruidverdelger Diflufenican/Glyfosaat (1 kalf), Metaldehyde (1 hond), Aldicarb (9 katten), Permethrine (1 kat), Difenacom (1 hond) en rattenvergif op basis van anticoagulantia (1 hond). Bij vijf oproepen was er sprake van een geneesmiddel: Itraconazole (1 cavia), amoxicilline/Clavulaanzuur (2 katjes), Lufenuron (1 kat), Clindamycine (1 hond), Monensine (1 hond). Een afwasdetergent veroorzaakte een dodelijke longontsteking (aspiratiepneumonie) bij een kat.

In 2 gevallen was het product dat betrokken was bij de vergiftiging niet gekend en ging de oproep om een vraag naar analyse.

6. ANTIDOTA AFGELEVERD DOOR HET CENTRUM

Het gebruik van antidota bij vergiftiging is al bij al beperkt. Wanneer men gebruik maakt van een antidotum is zijn rol bij de behandeling in de meeste gevallen niet essentieel. Een dertigtal geneesmiddelen kunnen worden beschouwd als antidotum.

In 2016 werd bij 451 gevallen een behandeling met een antidotum of specifiek geneesmiddel overwogen.

Bij de mens wordt N-Acetylcysteïne het vaakst aangeraden. Het wordt gebruikt om schade aan de lever te voorkomen bij paracetamolintoxicatie. In 2016 werd bij 196 oproepen (175 intoxicaties bij de mens en 21 gevallen bij dieren) een behandeling met N-Acetylcysteïne aangeraden. Gezien dit geneesmiddel in alle ziekenhuizen aanwezig is, wordt het niet bewaard in het Antigifcentrum.

Twee andere geneesmiddelen worden regelmatig gebruikt en zijn courant beschikbaar: phytomenadione (K1 vitamine), antidotum voor anticoagulantia, werd 75 keer (16 maal bij intoxicatie bij de mens, 59 maal bij dieren) voorgesteld en naloxone, antagonist van opiaten, 28 keer (22 bij de mens en 6 bij dieren).

De stock van het Antigifcentrum bestaat uit 12 zeldzaam gebruikte antidota of antidota die men niet gemakkelijk vindt in urgentie.

De tabel hieronder geeft de verdeling van de 11 gevallen waarvoor het Centrum antidota verzonden heeft in 2016: 10 voor de mens en 1 voor dieren.

De ziekenhuisapothekers maakten gebruik van de stock van het Antigifcentrum voor de volgende antidota: digitalis antilichamen (Digifab) en twee chelatoren voor lood (Succimer). Het Centrum leverde ook een cholinesterasereactivator (Contrathion) af voor één geval van organofosfaatintoxicatie bij een dier.

ANTIDOTA	TYPE INTOXICATIE	AANTAL
Akineton®	Extrapiramidaal syndroom	1
Anticholium®	Centraal anticholinerg syndroom	1
CaEDTA®	Lood	1
Contrathion®	Organofosfaten	1
Digifab®	Digoxine	4
Fomepizole®	Ethyleenglycol en methanol	2
Succinaptal®	Lood	1

7. AANVRAGEN VOOR INFORMATIE

Naast de klassieke oproepen hebben de artsen van de permanentie 7.686 vragen voor informatie beantwoord en 1.605 vragen over preventie

TYPE VRAAG	AANTAL
Preventie	1.605
Inlichtingen (geen preventie)	5.321
Samenstelling product	69
Identificatie (plant, geneesmiddel,)	36
Aanschaffen geneesmiddel	60
Analyse	31
Onderwijs, gezondheidsopvoeding	21
Inlichtingen, geen betrekking op AGC	347
Diversen	196
TOTAAL	7.686

De vragen zijn heel gevarieerd: vragen over ondermeer het juiste gebruik van een geneesmiddel, het risico van interacties met andere geneesmiddelen, voorzorgsmaatregelen te nemen bij het hanteren van een pesticide of gevaarlijk product, de toxiciteit van bepaalde planten. We streven er ook naar om mensen die vragen hebben die niet voor het Antigifcentrum bedoeld zijn, zo goed mogelijk te begeleiden.

De ontvangen vragen per e-mail worden ook beantwoord; alleen niet-urgente vragen worden geaccepteerd. De ontvanger krijgt systematisch een bericht en wordt gevraagd in geval van ongeval het noodnummer te vormen.

Vragen over de samenstelling van producten betreffen vaak geneesmiddelen op de buitenlandse markt waarvoor de oproeper het equivalent in België zoekt. Het Centrum ontvangt eveneens vragen afkomstig van buitenlandse Antigifcentra die met een Belgisch product geconfronteerd worden.

De oproepen die verband houden met het aanschaffen van geneesmiddelen gaan bijvoorbeeld over vragen die te maken hebben met een oproep die in behandeling is, alsook over de vraag hoe bepaalde producten kunnen worden besteld (antigifmiddelen, metaalchelatoren, antidota bij een cyanidevergiftiging, ...).

DIVERSE ACTIVITEITEN

8.1. Projecten en studies

Koolstofmonoxidevergiftiging

Sinds 1995 heeft het Antigifcentrum, op verzoek van het Ministerie van Volksgezondheid (nu de FOD Volksgezondheid), een nationaal register opgericht voor CO-intoxicaties die worden opgenomen in de urgentiediensten van ziekenhuizen. De ziekenhuizen nemen hier op vrijwillige basis aan deel.

De verzamelde gegevens zijn het onderwerp van een ander rapport dat beschikbaar is op de website van het Antigifcentrum.

Dr M. Fortuin

Farmacovigilantie – mensen

Sinds 2001 heeft het Antigifcentrum een overeenkomst met de FOD Volksgezondheid voor het doorgeven van alle bijwerkingen van geneesmiddelen waarvoor het Antigifcentrum gecontacteerd wordt. Alle gegevens worden geanalyseerd vooraleer ze worden doorgegeven aan de verantwoordelijke van de afdeling Geneesmiddelenbewaking van het Federale Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG). De overeenkomst voorziet het maandelijks doorsturen van gegevens en het opmaken en doorsturen van een jaarrapport.

De gevallen die worden doorgestuurd beantwoorden altijd aan de definitie van ongewenst effect die van toepassing was voor 2012: een schadelijke reactie die niet gewild is en voortkomt uit het toegelaten gebruik van een geneesmiddel in normale hoeveelheid.

Dr P. Selway

Farmacovigilantie – dieren

Sinds 2010 is er ook een opvolging van de oproepen voor veterinaire geneesmiddelen. De oproepen in verband met een blootstelling met symptomen aan een product voor veterinair gebruik bij de mens of bij het dier, evenals de blootstelling met symptomen aan een geneesmiddel voor humaan gebruik bij het dier, worden in aanmerking genomen.

De gegevens worden elke maand doorgegeven aan de veterinaire eenheid van het FAGG.

Dr L. Stammen, Dr M. Mostin

Toxicovigilantie – gevaarlijke mengsels

De Conventie omtrent gevaarlijke mengsels die liep tussen het Antigifcentrum en de Dienst Risicobeheersing van de FOD Volksgezondheid (DG5) werd hernomen. Het Antigifcentrum deed een analyse van de oproepen voor intoxicaties met gevaarlijke mengsels, met een bijzondere aandacht voor de corrosieve producten, de wascapsules, de vloeistoffen voor elektronische sigaretten en de producten op basis van hypochloriet.

Dr M. Mostin, Dr G. Verstegen

De eerstelijnsfunctie van een Antigifcentrum: economische impact op de gezondheidsuitgaven

Anne-Marie Descamps maakte een studie over de economische impact van het Antigifcentrum op de gezondheidsuitgaven, dit in het kader van haar opleiding “Master in het beleid en het Management van de Gezondheidszorg”, behaald aan de Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen van de UGent. Met haar werk ontving ze de prijs ‘Professor Rubens’.

Masterthesis Health Care Management and Policy aan de Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen van UGent.

Anne-Marie Descamps

8.2. Congressen-Internationale vergaderingen

Congres – Groupe hospitalier Pellegrin, Bordeaux, 29 april 2016

6ème Journée scientifique Toxicologie et Médecine d'Urgence – Nouveautés sur les intoxications par les champignons.

Deelnemer: Dr Martine Mostin

Congres EAPCCT, Madrid, 24-27 mei 2016:

Poster "Erroneous intravenous injections",

Deelnemers: Dr H. van Pelt, Dr G. Verstegen

8.3. Cursussen - voordrachten

18/01/2016 – 25/01/2016 – 22/02/2016 – UA Antwerpen – Voordracht « Vergiftigingen »

Voordracht gegeven door Dr Christina Tobback

28/01/2016 – Rode Kruis – Hasselt – Eerste hulp bij vergiftigingen en het Antigifcentrum

Voordracht gegeven door Dr Christina Tobback

11/02/2016 Voordracht « Le centre Antipoisons », séminaires d'introduction à la toxicologie pour les études de Bachelier en Sciences biomédicales, campus UCL, Woluwe

Voordracht gegeven door Dr M. Mostin

12/04/2016 – Provikmo – Puurs – "Vergiftigingen – chemische brandwonden"

Voordracht gegeven door Dr Geert Verstegen

19/04/2016 – "Inleiding tot het rampenmanagement" – Antigifcentrum

Voordracht gegeven door Dr Luc Devenyns

20/05/2016 – Pharma .be- Informatiesessie over "Farmacovigilantie in de praktijk: experience of the Belgian Poison Centre »

Dr Martine Mostin

13/06/2016 – Familiehulp – Brussel: "Verdiepen in onderhoudsproducten".

Voordracht gegeven door Dr Geert Verstegen

16/06/2016 – Prebes-Prenne – Gent: "Vergiftigingen – chemische brandwonden".

Voordracht gegeven door Dr Geert Verstegen

12/09/2016 – SEL – Zorgnetwerk Zenneland – Zaventem: "Uiteenzetting rond behandeling van brandwonden".

Voordracht gegeven door Dr Christina Tobback

19/10/2016 – Farmant – UA – Antwerpen- "Intoxicaties in de apotheek".

Voordracht gegeven door Apr. Jonas Moens

30/11/2016 – AISE – The Hotel Brussel: workshop "Cleaning and Hygiene forum: Cleaning and hygiene in the 21st century".

Voordracht gegeven door Dr Geert Verstegen

07/12/2016 – Provikmo – Brugge: "Vergiftigingen – chemische brandwonden".

Voordracht gegeven door Dr Geert Verstegen

8.4. Allerlei

12/05/2016 – Vrije Universiteit Brussel: Master-na-master en navormingsprogramma klinische biologie: “Non-vitamin K antagonist oral antioagulants (NOACs)” implementatie en goed gebruik in de dagelijkse praktijk

Deelnemers: Dr Pamela Selway, Dr Henk van Pelt, Dr Catherine Deraemaeker, Dr Dirk Van Gastel, Dr Lieve Stammen, Apr Jonas Moens, Apr Jonas Van Baelen

28/06/2016 – Europese commissie Brussel – Workshop Agent Grouping: Draft proposal for EU PCS
Deelnemer dr Henk van Pelt

18/10/2016 – Workshop DetNet Scientific Advisory Panel
Deelnemer Dr Geert Verstegen

27/10/2016 – Bezoek Nederlands Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum (NVIC) aan het Antigifcentrum

10/11/2016 – UZ Gent – Hoge Gezondheidsraad – CBRN aanvallen & strategische stock Subgroep
Chemische producten
Deelnemers Apr Jonas Moens, Dr Geert Verstegen

9.

PERSAANDACHT IN 2016

De vooruitgang van de externe communicatie van het Antigifcentrum, ingezet in 2015, zette zich voort in 2016. Zowel de website als de sociale media realiseerden goede cijfers.

De site scoorde ruim 12 % beter dan in 2015. Nieuwe artikels werden gepubliceerd over 'Oproepen voor geneesmiddelen bij het Antigifcentrum', 'Veiligheid geneesmiddelen', 'Tekenbeten', 'De geschiedenis van de vergiftiging' en 'Ammoniak'. Voor de medische professionals kwamen er onder meer bijdragen over 'Het serotoninesyndroom', 'Nieuwe Orale Anticoagulantia (NOAC's)' en 'Therapeutische vergissingen'.

PERIODE	AANTAL GEBRUIKERS	AANTAL SESSIES	PAGINAWEERGAVE
Januari	69.841	78.628	126.302
Februari	66.775	75.420	116.258
Maart	74.235	83.905	129.355
April	74.469	84.428	132.006
Mei	82.161	92.288	143.366
Juni	86.160	96.786	140.726
Juli	119.460	134.361	177.631
Augustus	133.523	150.161	197.170
September	102.226	115.169	161.806
Oktober	97.239	109.644	168.231
November	88.887	100.504	157.125
December	88.407	100.642	149.523
TOTAAL	1.083.383	1.221.936	1.799.499

Het Antigifcentrum verspreidde in 2016 zes nieuwsbrieven, die 2.307 personen bereikten. Alle nieuwsbrieven bevatten twee thema's, met links naar content op de website.

Terwijl de sociale media van het Antigifcentrum zich in 2015 nog in een opstartfase bevonden, raakten de accounts op het Centrum op Facebook en Twitter in 2016 pas echt goed gelanceerd. De samenwerking met twee groepen studenten van de Odisee Hogeschool, meer bepaald het postgraduaat Digitale Marketing en Communicatie van de Ehsal Management School (EMS), werkte inspirerend met het oog op het optimaliseren van onze sociale media.

Het aantal volgers op Facebook verdubbelde bijna, om 2016 af te sluiten met 601. Er werden zo'n 200 berichten geplaatst, de meeste met een link naar de website. De Facebookpagina bereikte in 2016 bijna 100.000 mensen, met als hoogtepunten 'Flesjes van e-sigaret zijn levensgevaarlijk voor kinderen', 'Chocolade is heel giftig voor honden. Geef honden nooit chocolade!!!', 'Vloeibare wasmiddelen verpakt in kleurrijke, flexibele kussentjes, capsules of zakjes bevatten een sterk geconcentreerde vloeistof die huid, ogen en bij inname de slokdarm irriteert.', 'Puis-je mélanger de l'eau de Javel et un détartreur?', 'Paracetamol bij behandeling pijn of koorts' en 'Met de winter voor de deur wil het Antigifcentrum waarschuwen voor het gevaar voor CO-vergiftiging'. Wekelijks bereiken onze Facebookberichten gemiddeld 1.870 mensen (in 2015 nog 500 mensen).

Op Twitter werden we eind 2016 gevolgd door 404 personen/instanties/organisaties. Vooral de medische sector, de brandweer, Kind en Gezin, One, het Rode Kruis, de politie en de pers zijn geïnteresseerd in onze berichten.

In 2016 kwam het Antigifcentrum 121 keer in de geschreven pers. De Nederlandstalige media pikten het Centrum 76 keer op, de Franstalige pers 45 keer.

- “Binnenhuisgebruik van insecticiden niet altijd risiceloos”, aldus Hoge Gezondheidsraad Metro (artikel - 18/1/2016)
- Wat zijn de gevaren van insectenbestrijdende middelen binnenshuis? Gezondheid.be (artikel - januari 2016)
- Recordaantal oproepen Antigifcentrum Q-Music (nieuwsuitzending 13 - 14 u - 20/1/2016)
- Zestien vragen over jodiumtabletten bij een nucleair ongeval Gezondheid.be (artikel - 21/1/2016)
- 100, 101, 112: quel numéro appeler en cas d'urgence RTBF (article - 26/1/2016)
- Groot aantal oproepen voor Antigifcentrum Q-Music (nieuwsuitzending 22 - 1 u - 29-30/1/2016)
- Antigifcentrum kreeg meer oproepen vorig jaar De Redactie (artikel - 29/1/2016), Knack (artikel - 29/1/2016), De Morgen (artikel - 29/1/2016), Het Laatste Nieuws (artikel - 29/1/2016)
- Antigifcentrum kreeg hoogste aantal oproepen in 15 jaar De Standaard (artikel - 29/1/2016)
- Behandeling van vergiftiging Gezondheid en Wetenschap (artikel - 5/2/2016)
- Insecticiden binnenshuis schadelijker dan gedacht Artsenkrant (artikel - 12/2/2016)
- Ne jetez plus les sachets de gel de silice: ils peuvent être utiles dans notre vie de tous les jours On n'est pas des pigeons (vidéo - 12/2/2016)
- Helpt oproepen Antigifcentrum over geneesmiddelen Visie (artikel - 12/2/2016)
- Vijftien tips voor een gezonde schoonmaak gezondheid.be (artikel - 19/2/2016)
- Voici quelques trucs et astuces pour décaper un vieux meuble RTBF (On est pas de pigeons - 19/2/2016)
- Waarom mag u bleekwater nooit mengen met een ander product Gezondheid.be (artikel - 25/2/2016)
- Hulp vragen of hulp krijgen Het Belang van Limburg (artikel - 4/3/2016)
- Particulier met vragen over sproeistof belt call center Vilt (artikel - 6/3/2016)
- Les huiles essentielles: oui, mais gara aux apprentis-sorcières RTBF (article - 8/3/2016)
- Eau de Javel: jamais de mélange! PassionSanté.be (article - 17/3/2016)
- Insolite 10 choses incroyables que vous ne savez pas (encore) sur le chocolat VSD (27/3/2016)

- Du maquillage “comme maman” pour les petites filles: une fausse bonne idée
RTBF (article - 6/4/2016)
- Mengen huishoudelijke producten
Radio 1 (interview dr. Martine Mostin in De Wereld Vandaag - 6/4/2016)
- Waarom je bleekwater nooit met andere producten mag gebruiken
Het Laatste Nieuws (artikel - 6/4/2016), De Morgen (artikel - 6/4/2016)
- Welk noodnummer bel je wanneer?
Plus Magazine (artikel - 12/4/2016)
- Des produits ménagers mauvais pour la santé au quotidien?
RTBF (article - 13/4/2016)
- Meeste vergiftigingen door geneesmiddelen
Gezondheid.be (artikel - 14/4/2016), Health Bytes (artikel - 15/4/2016)
- Méfiez-vous du muguet!
La Dernière Heure (article - 27/4/2016)
- Attention, certains produits ménagers sont dangereux
7sur7 (article - 27/4/2016)
- Peuter zwaar verbrand door ontstopper
Het Laatste Nieuws (artikel - 27/4/2016)
- Peuter verbrand: Euroshop haalt ontstopper uit de rekken
TV OOST (artikel - 27/4/2016)
- Kleuter raakt ernstig verbrand door open gespatte fles zwavelzuur
Het Nieuwsblad (artikel - 27/4/2016)
- Le Muguet est une plante toxique
RTBF (journal - 28/4/2016)
- Muguet du 1er mai: prudence, cette plante est toxique
Linternaute.com (article - 29/4/2016)
- Le muguet est très toxique pour les enfants
Le Soir (article - 29/4/2016)
- Het meiklokje (lelietje-van-dalen) is niet altijd een geluksbrenger
Gezondheid.be (artikel - 1/5/2016)
- Bijna dagelijks ongevallen met wascapsules
Het Laatste Nieuws (artikel - 10/5/2016)
- Dosettes lessive
RTBF (journal - 10/5/2016), Radio Nostalgie (Journal - 10/5/2016)
- Dosettes lessive avalées: 300 enfants empoisonnés par an!
La Dernière Heure (article - 10/5/2016)
- Antigifcentrum wijst op gevaar mengen huishoudproducten
APB - Korte berichten (artikel - mei 2016)
- Wanneer de nood het hoogst is...
Libelle (artikel - 24/5/2016)
- A la chasse gourmande aux herbes sauvages
Le Soir (article - 26/5/2016)
- Eikenprocessierups: waarom u uw was beter niet buiten laat drogen
Gezondheid.be (artikel - 1/6/2016)
- Nombre record d'appels au centre antipoison qui met en garde contre les lessives en capsule
La Nouvelle Gazette (article - 7/6/2016), Sudinfo (article - 7/6/2016)

- Les intoxications avec des lessives en capsule en hausse
7sur7 (article - 7/6/2016)
- Centre Antipoisons: nombre record d'appels et mise en garde contre les lessives en capsule
L'Avenir (article - 7/6/2016)
- Nombre record d'appels
RTBF (journal - 7/6/2016)
- Centre Antipoisons: nombre record d'appels et mise en garde contre les lessives en capsule
Metro (article - 7/6/2016)
- Het Antigifcentrum krijgt steeds meer oproepen...
MNM (nieuwsitem - 7/6/2016)
- Hoogste aantal oproepen in 15 jaar voor Antigifcentrum
VTM (journaal - 7/6/2016), De Standaard (artikel - 7/6/2016), Het Nieuwsblad (artikel - 7/6/2016)
- Aantal oproepen Antigifcentrum historisch hoog
Joe FM - (nieuwsitem - 7/6/2016), Radio 1, Radio 2 (VRT) - (nieuwsitem - 7/6/2016)
- Antigifcentrum kreeg in 15 jaar nooit zoveel oproepen en dit is de schuldige
De Morgen (artikel - 7/6/2016)
- Les produits anti-puces pour chiens tuent les chats
La Dernière Heure (article - 8/6/2016)
- 250 pharmaciens à portée de clic grâce à une application
RTBF.be (article - 22/6/2016)
- Provincie waarschuwt voor reuzenbereklaauw
Gazet van Antwerpen (artikel - 23/6/2016)
- Ken jij de noodnummers uit je hoofd?
Radio 1 (reportage Hautekiet - 23/6/2016)
- Voorzichtig met rauwe abrikozenpitten en amandelen
Gezondheid.be (artikel - 23/6/2016)
- Amélie met en garde tous les autres parents: "Mon fils a été brûlé à vif par une berce du Caucase"
Sud Info (article - 25/6/2016)
- Le nombre de décès liés à des intoxications au monoxyde de carbone a baissé en 2015
L'Avenir (article - 29/6/2016)
- Aantal dodelijke slachtoffers door CO-intoxicatie afgenomen
Het Nieuwsblad (artikel - 29/6/2016)
- Lessive: le danger des dosettes
PassionSanté.be (article 1/7/2016)
- Ongevallen met gevaarlijke stoffen
Visie (artikel - 1/7/2016)
- Kwallen in de Noordzee: zijn ze gevaarlijk en wat kunt u eraan doen?
Gezondheid.be (artikel - 7/7/2016)
- Giftige planten in je tuin
Knack (artikel - 12/7/2016)
- Wat kunt u doen tegen een pijnlijke kwallensteek?
Gezondheid.be (artikel - 14/7/2016)
- Thématique: Cueillette des Champignons
Quefaire.be (article 27/7/2016)
- Piqûres d'abeille ou de guêpe quand s'inquiéter?
Sofiadis Mag! (article - 7-9/2016)
- Bijen- of wespensteken: wanneer moet je je zorgen maken?
Sofiadis mag! (artikel - 7-9/2016)

- Animaux du Plus
Plus Magazine (article - 8/2016)
- Daar is de giftige pieterman weer: waar zit hij en wat gebeurt er als je er op trapt
Het Nieuwsblad (artikel - 16/8/2016)
- Minister Crevits in Corsica gebeten door giftige kwal
Het Nieuwsblad (artikel - 30/8/2016), De Standaard (artikel - 30/8/2016)
- Vergiftigingsrisico in schoolomgeving
Q Music (nieuwsitem - 31/8/2016)
- Alerte aux faux mycologues
La Dernière Heure (article - 1/9/2016)
- KMI waarschuwt: "Verwarming weer aanzetten is niet zonder gevaar"
Het Nieuwsblad (artikel - 1/10/2016)
- Opgelet voor CO-gevaar bij aanzetten verwarming
Radio 1-2 (nieuwsitem met dr. Mostin - 1/10/2016)
- Twaalf tips als u zelf paddenstoelen wilt plukken
Gezondheid.be (artikel - 6/10/2016)
- Que faire en cas d'empoisonnement ou d'intoxication
RTBF (article - 10/10/2016)
- Waarom beter geen waterdichte spray binnenshuis gebruiken?
Gezondheid.be (artikel - 21/10/2016)
- Wilde paddenstoelen: lekker en gezond, mits...
Knack (artikel - 2/11/2016)
- Interview Monoxyde de Carbone
Radio Contact (interview avec dr. Martine Mostin - 4/11/2016)
- Le CO fait 5 victimes par jour en novembre
La Dernière Heure (article - 4/11/2016)
- Erreurs thérapeutiques
APB (article - 15/11/2016)
- Therapeutische vergissingen
APB (artikel - 15/11/2016)
- Antigifcentrum waarschuwt voor CO-vergiftiging
Joe FM (nieuwsbericht - 15/11/2016)
- Monoxyde de carbone: une vidéo pour prévenir
L'Avenir (article - 21/11/2016)
- Le Centre Antipoisons met en ligne une vidéo contre le risque d'intoxication au CO
RTBF (article - 21/11/2016)
- Animatiefilmpje legt simpel uit hoe CO-vergiftiging ontstaat
Gazet van Antwerpen (artikel - 21/11/2016), Het Belang van Limburg (artikel - 21/11/2016)
- Elke winter sterven mensen door CO-vergiftiging, dit kan u doen om dat te voorkomen
Het Nieuwsblad (artikel - 21/11/2016)
- Empoisonnement aux champignons: les symptômes et comment réagir
PassionSanté.be (article - 22/11/2016)
- Koppel overleeft zware CO-vergiftiging maar...
Het Laatste Nieuws (artikel - 29/11/2016)
- 15 tips voor veilig speelgoed
Gezondheid.be (artikel - 2/12/2016)
- Liquide à la nicotine: trois fois plus d'appels au centre antipoison
L'Avenir (article - 6/12/2016)

- Antigifcentrum waarschuwt voor flesjes e-sigaret
De Standaard (artikel - 6/12/2016)
- Het Antigifcentrum vraagt om op te letten met vulling voor elektronische sigaretten
MNM (nieuwsuitzending - 6/12/2016)
- “Navulflesjes van e-sigaret zijn levensgevaarlijk voor kinderen”
Het Belang van Limburg (artikel - 6/12/2016), Gazet van Antwerpen (artikel - 6/12/2016), Het Nieuwsblad (artikel - 6/12/2016)
- Vloeistof e-sigaret kan dodelijk zijn
Het Laatste Nieuws (artikel - 6/12/2016)
- Het Antigifcentrum waarschuwt voor navulflesjes e-sigaret
Radio 1 - quote van Marijke Fortuin (uitzending nieuwsberichten - 6/12/2016)
- Opletten met navulflesjes van elektronische sigaret
Het Journaal (Eén) (uitzending 13u - 6/12/2016)
- “Vloeistof e-sigaret kan dodelijk zijn”
VTM (artikel - 6/12/2016)
- “Zelfs een klein slokje vloeibare nicotine kan een kind vergiftigen”
De Redactie (artikel - 6/12/2016)
- Antigifcentrum waarschuwt voor flesjes e-sigaret
De Standaard (artikel - 6/12/2016)
- KMI waarschuwt voor CO-intoxicatie
Het Nieuwsblad (artikel - 17/12/2016)
- Une maman choquée de voir un enfant de 11 ans boire du Red Bull avant d’aller à l’école
RTL (article - 22/12/2016)
- Liquide à la nicotine
Sudpresse (article - 28/12/2016)
- Is dit oplossing voor CO-vergiftiging
VTM (uitzending nieuwsbericht - 29/12/2016).
- Het Antigifcentrum heeft in 2016 gebruik kunnen maken van de boodschappen van algemeen nut op RTL-TVI en Eén.

Het Antigifcentrum draagt dank zij zijn snelle en efficiënte triagefunctie bij tot het verminderen van de druk op andere medische actoren, zoals de huisarts en de spoedgevallendienst en presenteert op die manier een gunstige kostenbatenratio, gezien vanuit het perspectief van de totale gezondheidszorg.

CONCLUSIE

Wat zijn de speerpunten geweest in 2016?

De lichte daling van het aantal oproepen ten opzichte van vorig jaar heeft eerder te maken met een normale fluctuatie dan met een tendens die kan worden vastgesteld. De daling in de cijfers betreft bovendien de oproepen met vragen om informatie, terwijl de oproepen voor reële blootstellingen lichtjes steeg. Het hoge gebruik van onze sociale media wijst op een generatie die naast de telefoon – hoewel hét medium bij uitstek bij een urgent toxicologisch probleem – ook veelvuldig gebruik maakt van onze website en sociale media.

Op het vlak van digitalisering werd in 2016 verder gewerkt aan de omschakeling van papieren oproepfiches naar elektronische oproepfiches. Het herschrijven en koppelen van de bestaande databanken en programma's aan het nieuwe systeem is geen sinecure. Lancering is voorzien voor de tweede helft van 2017. De sterkte van het nieuwe systeem ligt niet alleen in het versterken van de signaalfunctie door de onmiddellijk beschikbaarheid van de gegevens, maar ook in het verhogen van de kwaliteit van de gegevens, met betere statistieken als resultaat.

Op het vlak van personeel komt er – met een gemiddelde leeftijd van 51 jaar – een pensioneringsgolf op ons af. We namen in 2016 afscheid van Dr Elisabeth Goossens en Apr Herlinde Smet. Enerzijds schept dit opportuniteiten naar een verjonging van het personeelskader, maar anderzijds brengt dit ook de dreiging met zich mee om de opgebouwde expertise niet verloren te laten gaan en om op een krappe (medische) arbeidsmarkt de geschikte profielen te kunnen aantrekken. Met het aanwerven van twee jonge apothekers werd in elk geval de verjongingsgolf ingezet.

De investeringen in externe communicatie met de creatie van drie filmspotjes over koolstofmonoxide, paddenstoelen en over het gevaar van het mengen van producten gingen niet alleen viraal via youtube, maar werden ook opgepikt door de Nederlandstalige en Franstalige televisie.

Met de voorbereiding van een interactieve zoektocht doorheen een digitaal huis gaat het Antigifcentrum verder de digitale richting uit. In het digitale huis worden de gevaren van vergiftigingen belicht; je kan erin rondsurfen en klikken op allerlei gevaarlijke producten met dito informatie.

Op financieel gebied zijn er grote bezorgdheden. We konden 2016 afsluiten met een positief saldo, maar jaren van besparingen en uiterst zuinig beleid eisen hun tol bij een organisatie waarbij personeelskosten de grootste kostenfactor uitmaken. Onzekerheid over de subsidies en extreem late uitbetaling ondermijnen de uit te voeren beleidsstrategie en vormen een niet te onderschatten bedreiging van de werking op middellange termijn. Het Antigifcentrum nam het initiatief om een gezondheidseconomische studie uit te voeren. Daaruit blijkt dat het Antigifcentrum een positieve kostenbatenratio voorlegt.

Dr Martine Mostin en Mevrouw Anne-Marie Descamps

11.

RAAD VAN BESTUUR

- Voorzitter: Pr Dr Alain DE WEVER, Professeur à l'Université Libre de Bruxelles.
- Leden : Pr Dr Walter A.C. BUYLAERT, Emeritus Diensthoofd Spoedgevallendienst UZ Gent, Hoogleraar aan de Universiteit Gent.
- Dr F. COTTON, Chef de service Chimie Médicale, Hôpital Erasme ULB, Bruxelles
- Pr Em Dr Paul DAENENS, Emeritus aan de Katholieke Universiteit Leuven.
- Mr Luc DIERCKX, ere-administratief Directeur van het Antigifcentrum.
- Dr Ap Viviane MAES, Vrije Universiteit Brussel
- Pr Em Dr Alfred NOIRFALISSE, Professeur Emérite à l'Université de Liège.
- Mr Davy PERSOONS, Coordinator Animal Health, Pharma.be.
- Mme Françoise VAN TIGGELEN, Secrétaire Générale de DETIC
- Mr Yves VERSCHUEREN, Gedelegeerd Bestuurder essenscia Brussel.
- Pr Dr Arnold Jozef VLIETINCK, Emeritus Hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen.
- Pr Ph Pierre WALLEMACQ, Chef du Laboratoire de Toxicologie à l'Université Catholique de Louvain.
- Vertegenwoordiger van de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid:
- Mr Thierry ROISIN –Pharmacien - Responsable de la division vigilance AFMPS.
- Dagelijks bestuur:
- Dr Martine MOSTIN, Directrice générale.
- Mevr Anne-Marie DESCAMPS, Administratief directeur.